

ANALÝZA DÁT PRIESKUMU TCK 2011

RELIGIOZITA SLOVENSKEJ MLÁDEŽE NA ZÁKLADE VÝBEROVÉHO PRIESKUMU

Tréningové Centrum Kompas (www.tckompas.sk) je školiacou organizáciou pracovníkov s mládežou, ktorej poslaním je **životom inšpirovať a trénovať mládežníckych vedúcich a pomáhať im pri výchove ďalšej generácie nasledovníkov Krista v cirkvi**. Veríme, že poslaním cirkvi je byť svetlom a soľou (Mt. 5:13-16) v našej spoločnosti. Dôležitým faktorom pre napĺňanie tohto poslania je i naše **správne porozumenie prostrediu a stavu miestnej mládeže, ktorej slúžime** a na základe čoho môžeme pomôcť danému cirkevnému zboru k ich efektívnejšej službe.

Z tohto dôvodu TCK OZ (Tréningové Centrum Kompas) spolu s partnerskou organizáciou Kresťanská Akadémie Mladých (KAM OZ www.kam.cz), Josiah Venture NFPO (www.josiahventure.com) a Maclellan FF na jar 2011 uskutočnili **prieskum medzi stredoškolskou mládežou v ČR** (pod záštitou ministra školstva) a SR, **medzi 8.290 respondentmi, priamo v učebniach 179 stredných škôl. Cieľovou skupinou boli stredoškolskí študenti druhých a tretích ročníkov v 10 mestách na Slovensku**. Prieskum bol realizovaný sekulárnou firmou, ktorá sa problematikou realizácie ako aj samotným spracovaním výsledkov prieskumu profesne zaoberá.

Prieskum sa sústreďuje na päť základných potrieb, ich dôležitosť a spôsob ich naplnenia u stredoškolákov. Potreby, na ktoré sme sa zamerali sú:

- **Šťastie**
- **Sloboda**
- **Prijatie a pocit, že som milovaný**
- **Sloboda od pocitu viny**
- **Zmysel života**

Obsah

1. Úvod	3
2. Cieľ analýzy	3
3. Prehľad hlavných zistení prieskumu TCK 2011	4
3.1 Viera a spiritualita – základné zistenia	4
3.2 Cirkev a Biblia – základné zistenia	5
4. Podrobnejšie výsledky prieskumu TCK 2011	6
4.1 Viera v nemateriálny svet	6
4.2 Viera v existenciu v Boha	8
4.3 Kto je Ježiš?	11
4.4 Klasifikácia respondentov podľa viery a náboženských postojov	13
4.5 Náboženské vyznanie	15
4.6 Dôveryhodnosť cirkvi	18
4.7 Prečo ľudia chodia do kostola?	21
4.8 Názory na Bibliu	25
5. Životné postoje	27
5.1 Pocit šťastia	27
5.2 Pocit slobody	29
5.3 Pocit viny	30
6. Kľúčové závery	33
7. Príloha	34

1. Úvod

Zriedkavé sociologické ohlasy nepriamo naznačujú, že mladí ľudia predstavujú skupinu so zníženým záujmom o náboženstvo, vieru, resp. náboženské aktivity na oficiálnych nedeľných zhromaždeniach cirkví. Z prieskumov náboženstiev, ktoré sa uskutočnili v ostatných desaťročiach sa zdá, že medzi mladými ľuďmi dochádza k výraznému odklonu od presvedčenia, že existuje nejaká forma posmrtného života. Na základe týchto skutočností sa preto obvykle uvádza, že **vek je jedným z kľúčových determinantov viery a religiozity všeobecne**. Na pozadí tohoto argumentu potom stojí **predpoklad, že náboženstvo a viera v spoločnosti postupne miznú s tým, ako vymiera staršia generácia** (viď porovnanie oficiálnych výsledkov sčítania ľudu v SR – Obyvateľstvo SR podľa náboženského vyznania. Porovnanie rokov 1991, 2001 a 2011 <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=43829>).

Ako teda reálne vyzerá spirituálny profil slovenskej mládeže? Bežné sociologické prieskumy nám v tomto ohľade poskytujú len obmedzené informácie, pretože cieľovou skupinou väčšiny špecializovaných prieskumov religiozity býva dospelá populácia vo veku 18+. Výnimočným zdrojom je v tomto ohľade prieskum medzi stredoškolskou mládežou uskutočnený Tréningovým Centrom Kompas v roku 2011. Jedná sa o reprezentatívnu vzorku študentov druhých a tretích ročníkov stredných škôl. Celkovo bolo opýtaných 1.379 chlapcov a dievčat v 10 mestách na Slovensku: Banská Bystrica, Bardejov, Košice, Levice, Liptovský Mikuláš, Nitra, Nové Zámky, Prešov, Trnava, Žilina.

Pri spracovaní dát nás zaujímajú nielen postoje ku kresťanstvu a k cirkvám, ale záujem o duchovné a spirituálne fenomény všeobecne. Výsledky prezentujeme v dvoch krokoch. V oddiely 3 zhrňujeme základné poznatky vyplývajúce z analýz a v oddiely 4 sa k jednotlivým témam a otázkam vraciame podrobnejšie. Vo väčšine prípadov rozlišujeme medzi chlapcami a dievčatami, pretože ich postoje k náboženským a duchovným otázkam sa často zásadne odlišujú.

2. Cieľ analýzy

Cieľom tejto štúdie je popísať spirituálny a duchovný profil slovenskej stredoškolskej mládeže na základe prieskumu TC Kompas 2011. Táto sonda sa sústredila na obsahy náboženskej viery, postoje k cirkvi, hľadanie zmyslu života, dôležitosť pocitu šťastia a samostatnosti, dôležitosť vedomia, že je prijatý a otázky svedomia. Pri analýze dát venujeme hlavnú pozornosť nasledujúcim otázkam:

- Čomu veria slovenskí stredoškoláci? Zaujímajú sa o Boha a duchovné fenomény?
- Je možné medzi slovenskou mládežou identifikovať veriacich a jedincov so záujmom o náboženské a spirituálne otázky? Aké sú charakteristiky týchto skupín?
- Ako vnímajú mladí ľudia cirkev?
- Prečo chodia ľudia do kostola?
- Súvisia náboženské názory a viera s ďalšími životnými postojmi?

3. Prehľad hlavných zistení prieskumu TCK 2011

3.1. Viera a spiritualita – základné zistenie

Výsledky prieskumu ukazujú, že viera v nemateriálny svet a záujem o duchovné záležitosti sú medzi slovenskou mládežou rozšírené.

- 71,4 % opýtaných chlapcov a dievčat uviedlo, že veria, že existuje niečo viac ako len viditeľný materiálny svet. Viera v nemateriálny svet je pritom častejšia medzi dievčatami (62,5%) než medzi chlapcami (37,4%). Päťina opýtanej mládeže síce nebola o existencii nemateriálneho sveta presvedčená, ale neodmietala ju.
- Presvedčenie o existencii Boha je medzi mladými ľuďmi pomerne rozšírené. 43 % opýtaných študentov uviedlo, že veria, že existuje Boh a že ich Boh zaujíma. Chlapci a dievčatá, ktorí veria, že Boh neexistuje, alebo ktorých existencia Boha nezaujíma, sú však medzi slovenskou mládežou v menšine (22%). Nezaujem o Boha je opäť častejší u chlapcov než u dievčat (56% chlapcov a 44 % dievčat).
 - 78 % možno označiť za hľadajúcich (veria v Boha a zaujímajú sa o neho, alebo aspoň veria v niečo nad nami).
 - Špecifickú skupinu predstavujú mladí ľudia, ktorí veria v existenciu Boha, ale uvádzajú, že ich Boh nezaujíma. Najčastejšie ide o chlapcov a dievčatá z kresťanských rodín, ktorí sa formálne hlásia k nejakému náboženskému vyznaniu.
- Približne tri štvrtiny študentov možno zaradiť medzi „spirituálnych jedincov“ so záujmom o duchovné a spirituálne otázky či neodmietajúcich možnosť nemateriálnych javov, ich postoje však nemožno označiť ako kresťanskú vieru, 9,5% možno označiť za „ateistov“ a 37% za „veriacich kresťanov“(definície vid' oddiel 4.4, strana 12) a
 - Väčšina „veriacich kresťanov“ pochádza z rodín, kde sa aspoň jeden rodič hlási k náboženskému vyznaniu
- Náboženské a spirituálne postoje slovenskej mládeže sú často hmlisté a nekonzistentné.
 - Polovica z tých, ktorí odmietli existenciu niečoho viac ako len viditeľného materiálneho sveta, odpovedala, že „nad nami niečo je“ alebo „že existuje Boh“.
 - 86% z tých, ktorí zaškrtili, že „Ježiš je Boží Syn“, uviedla, že verí, že Boh existuje.

3.2. Cirkev a Biblia – základné zistenia

Výskum TCK 2011 zisťoval tak cirkevnú príslušnosť (náboženské vyznanie), ako aj postoje k cirkvám. Cirkvi sú všeobecne považované za nedôveryhodné.

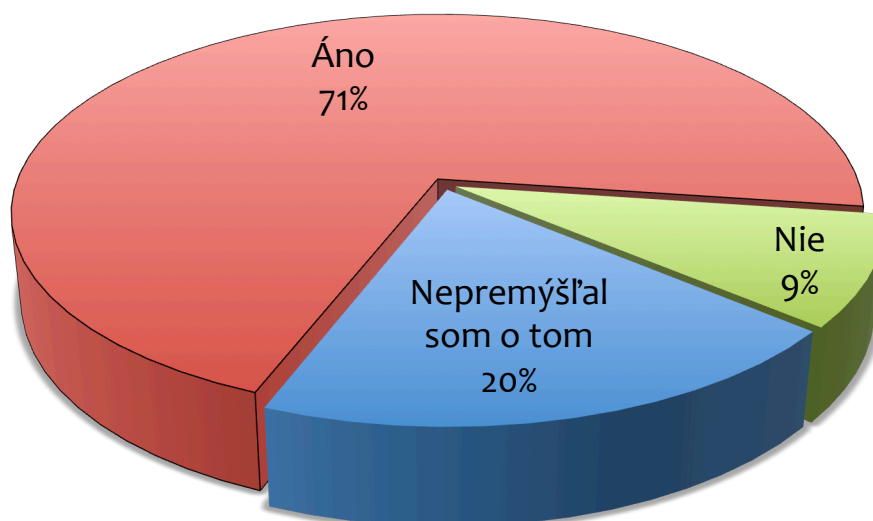
- Cirkevná príslušnosť medzi slovenskou mládežou je pomerne vysoká. 75% opýtaných chlapcov a dievčat uviedlo cirkevnú príslušnosť alebo nejaké náboženské vyznanie, 61% opýtaných sa označilo ako za rímskych katolíkov a 13% sa prihlásilo k inej cirkvi.
- 1% percento opýtaných sa prihlásilo k nekresťanskému vyznaniu, medzi nekresťanskými náboženstvami sa najčastejšie objavoval Budhizmus.
- Cirkvi sú považované za nedôveryhodné. Negatívny pohľad na cirkvi je daný predovšetkým neochotou podriaďovať sa vonkajším morálnym pravidlám.
- Len málo mladých Slovákov spája chodenie do kostola so „spoločenstvom veriacich“. Platí to i o tých, ktorých sme zaradili do kategórie „veriacich kresťanov“.
- 3% opýtaných chlapcov a dievčat uviedlo, že Biblia je neoddeliteľnou súčasťou ich života.
- Len pätina respondentov prejavila záujem Bibliu čítať alebo sa s ňou zoznámiť.

4. Podrobnejšie výsledky prieskumu TCK 2011 – Religiózne názory a postoje

4.1. Viera v nemateriálny svet

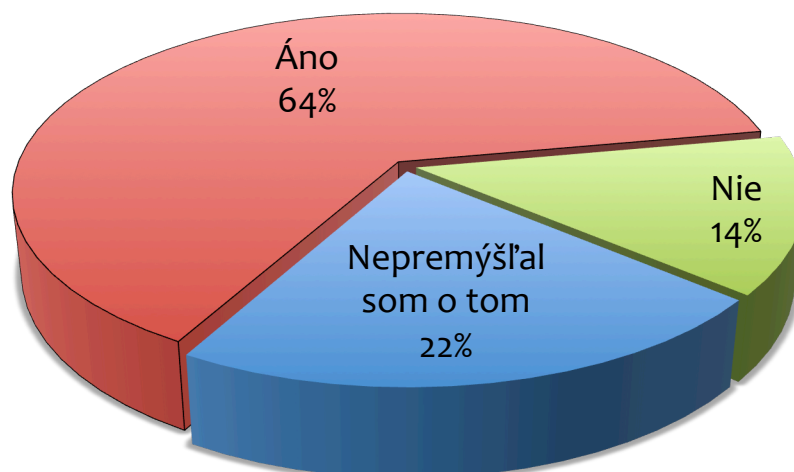
Opýtaní okrem iného odpovedali na otázku „Myslíš, že existuje niečo viac, ako len viditeľný materiálny svet?“. Študenti si mohli vybrať z troch odpovedí: 1) áno, 2) nie, 3) neviem/nepremýšľal som o tom. Celkovo 72 % opýtaných uviedlo, že veria, že existuje niečo viac ako len viditeľný materiálny svet, a pätina síce nebola o existencii nemateriálneho sveta presvedčená, ale neodmietala ju. Viera v nemateriálny svet pritom bola častejšia medzi dievčatami (63%) než medzi chlapcami (37%). Možnosť, že existuje niečo viac ako len náš viditeľný svet pritom odmietalo 122 z 1379 opýtaných. Tento výsledok sám o sebe naznačuje, že slovenskí študenti nie sú sekularizovaní ateisti, ale zdajú sa byť pomerne otvorení možnosti existencie nemateriálnych a duchovných fenoménov.

Graf1: Myslíš, že existuje niečo viac než materiálny svet?

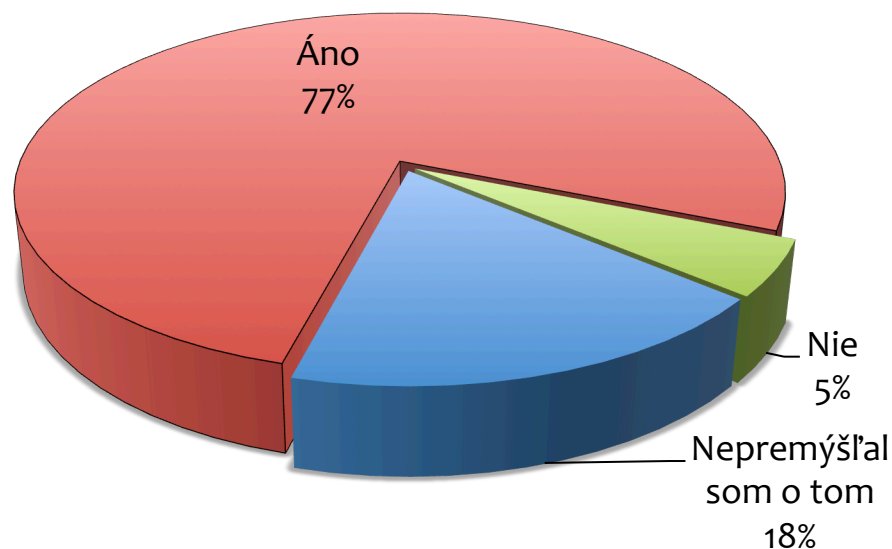
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 1a: Myslíš, že existuje niečo viac než materiálny svet?
Chlapci

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

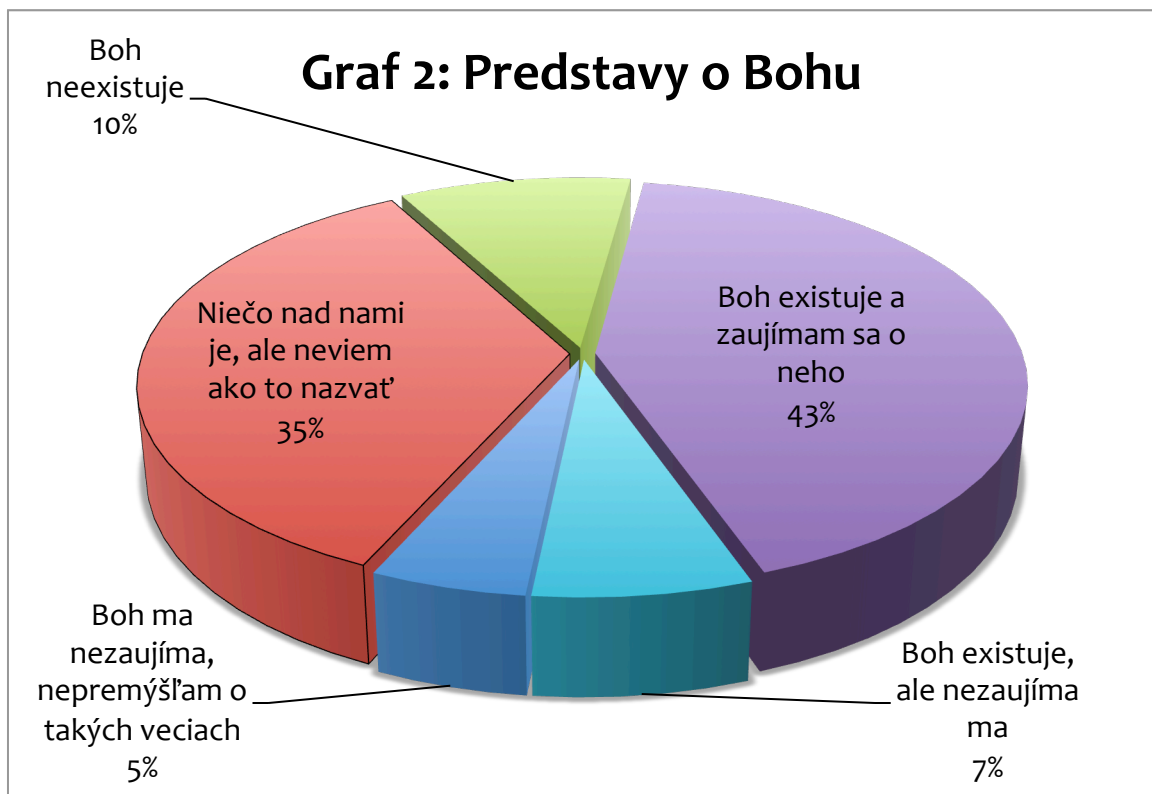
Graf 1b: Myslíš, že existuje niečo viac než materiálny svet?
Dievčatá

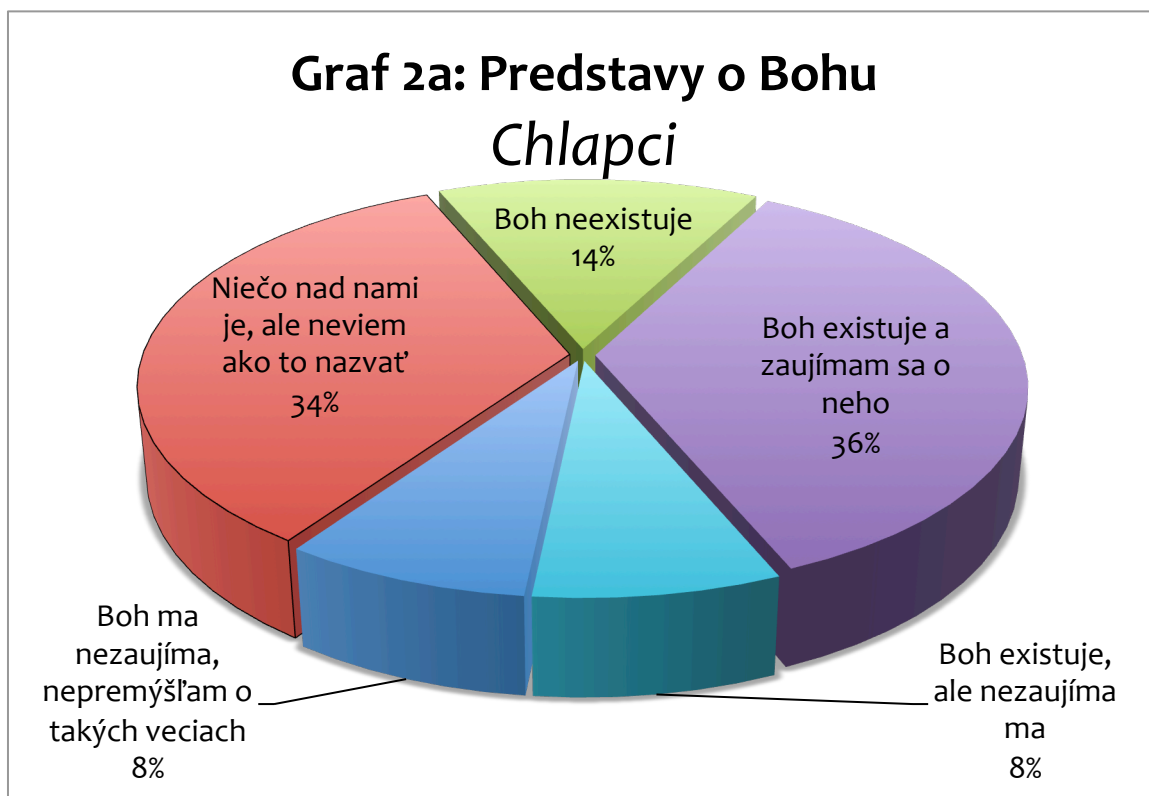
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

4.2. Viera v existenciu Boha

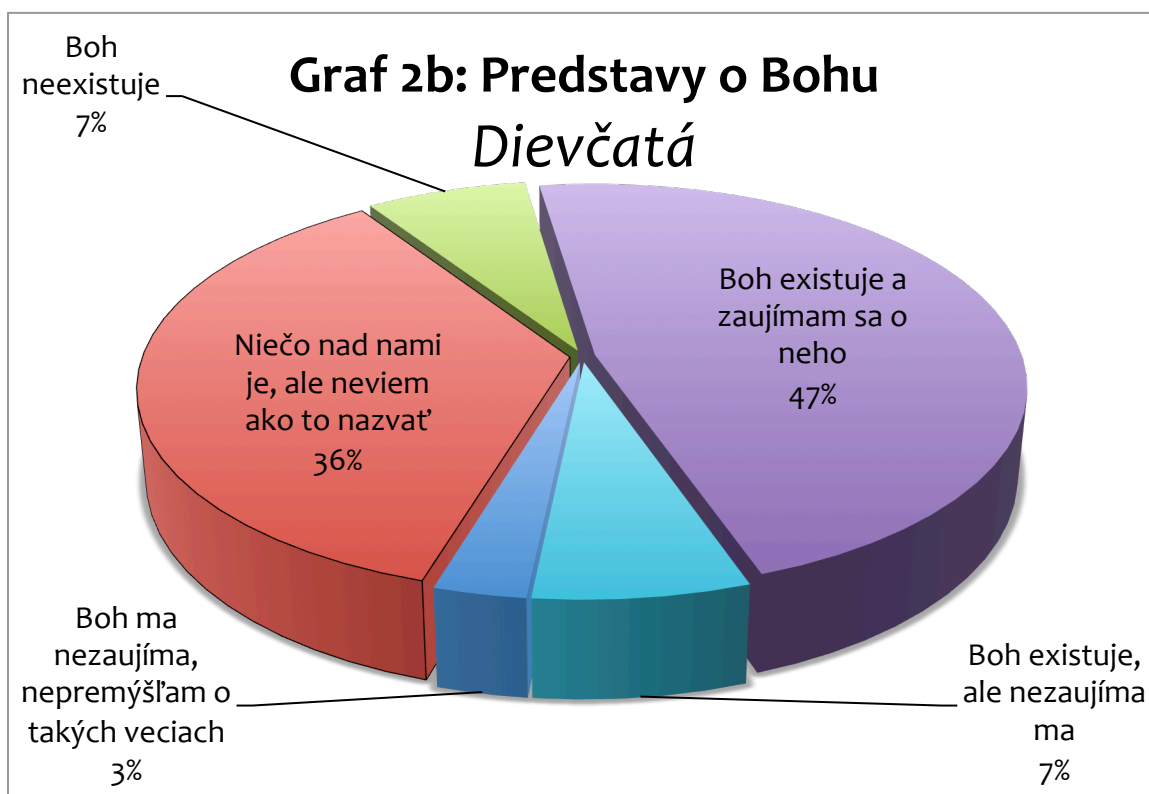
To, že slovenská mládež nezavrhuje existenciu nemateriálneho sveta a duchovných fenoménov, ilustruje i zistenie, že len 10% opýtaných chlapcov a dievčat odmieta existenciu Boha. Ďalších 5% uviedlo, že ich Boh nezaujíma a že o takých veciach neuvažujú. Najviac opýtaných bolo presvedčených, že „nad nami niečo je, ale neviem, ako to pomenovať“. Opäť platí, že možnosť „čohosi nad nami“ pripúšťajú skôr dievčatá ako chlapci. Jasnú vieru v Boha a záujem o neho uviedlo približne 42 % opýtaných. Tento názor zastáva približne rovnaký počet chlapcov a dievčat. Na základe týchto dát sme 77 % opýtaných označili za hľadajúcich (tj. tých, ktorí veria v existenciu Boha a zaujímajú sa o neho, alebo veria v existenciu niečoho nad nami).

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

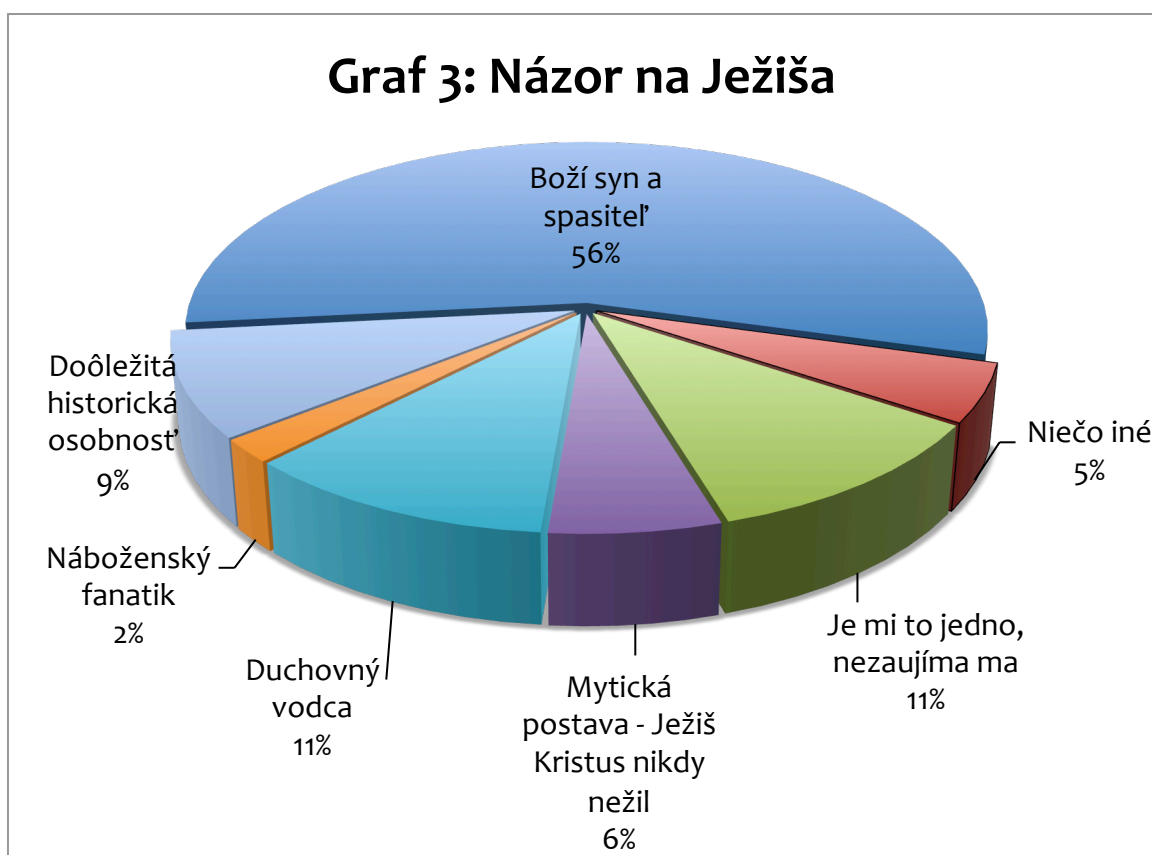
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Špecifickú skupinu tvoria mladí ľudia, ktorí síce uznávajú, že Boh existuje, ale napriek tomu ich nezaujímajú. Tento postoj je častejší medzi študentmi nižšieho typu stredných škôl než medzi gymnazistami, častejšie medzi tými, ktorí sa hlásia k nejakému náboženskému vyznaniu, a deťmi z kresťanských rodín (merané vyznaním matky). Jedná sa teda o skupiny mladých, ktorí sa nejakým spôsobom s vierou stretli, ale nie takým spôsobom, aby ich zaujala.

Z grafov 1 a 2 je zrejmé, že medzi mladými Slovákami je značne rozšírené povedomie o tom, že Boh existuje. Musíme však zdôrazniť, že porovnanie odpovedí na otázku zisťujúcu vieru v Boha a existenciu niečoho viac ako len viditeľného materiálneho sveta naznačuje vysokú mieru nekonzistencie v odpovediach a teda značnú nevyhranenosť religióznych postojov. Môžeme to ilustrovať na skutočnosti, že 74% z tých, ktorí odpovedali, že neveria, že existuje niečo viac ako viditeľný materiálny svet, zároveň uviedla, že verí, že nad nami niečo je, alebo že verí, že existuje Boh. Podobne nekonzistentné odpovede nájdeme napríklad i vtedy, keď sa detailnejšie pozrieme na názory na osobu Ježiša (viď nasledujúci oddiel 4.3).

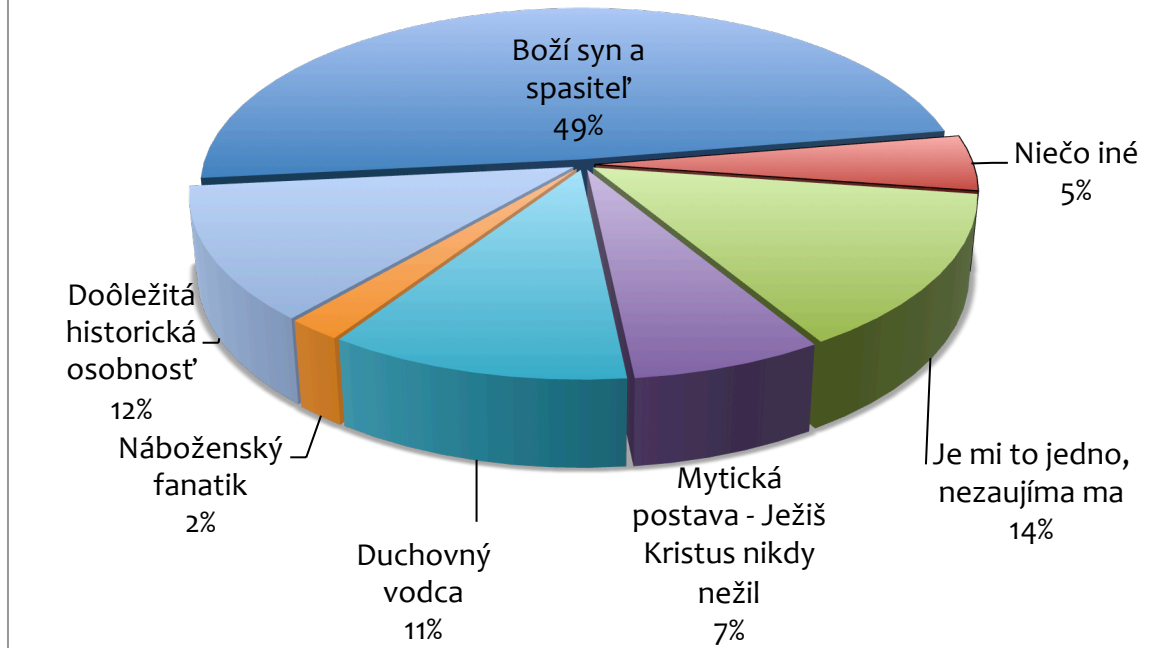
4.3. Kto je Ježiš?

V porovnaní s relatívne nízkym podielom mladých ľudí, ktorí pripúšťajú existenciu Boha, môže byť prekvapivé, že viac ako polovica opýtaných uviedla, že si myslí, že Ježiš je Boží syn a spasiteľ sveta. Podrobnejšia analýza tejto odpovede však naznačuje, že interpretácia tejto otázky je problematická a že vo veľkej časti prípadov sa nejedná o tradičnú kresťanskú vieru. 78% z tých, ktorí zaškrtili, že Ježiš je Boží syn, totiž uviedla, že verí, že Boh existuje. Celkovo 43% zo všetkých opýtaných odpovedala, že verí, že existuje Boh a že Ježiš je Boží syn a spasiteľ sveta. Dáta TCK 2011 nám žiaľ neumožňujú zistiť, čo sa presne skrýva za odpoveďou „Ježiš je Boží syn“ v prípade, kedy daný chlapec a dievča neverí v Boha. Predpokladali sme, že podiely rozporuplných odpovedí, môžu byť väčšie na miestach, kde je silnejšia kresťanská tradícia a kde môžu byť častejšie naučené odpovede, ale žiadny jasný regionálny vzorec sme v dátach neodhalili. Treba tu tiež rátať s okolnosťami recesie, ktorá sa podieľa na skresľovaní výsledkov prieskumu.

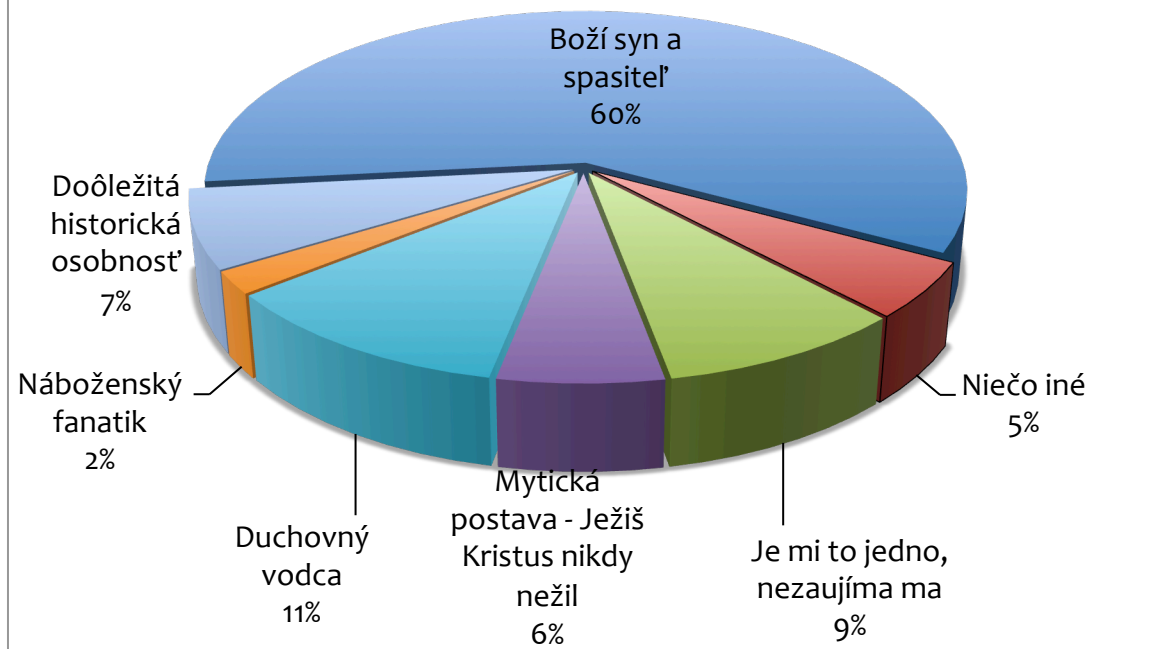
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 3a: Názor na Ježiša, Chlapci

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 3a: Názor na Ježiša, Dievčatá

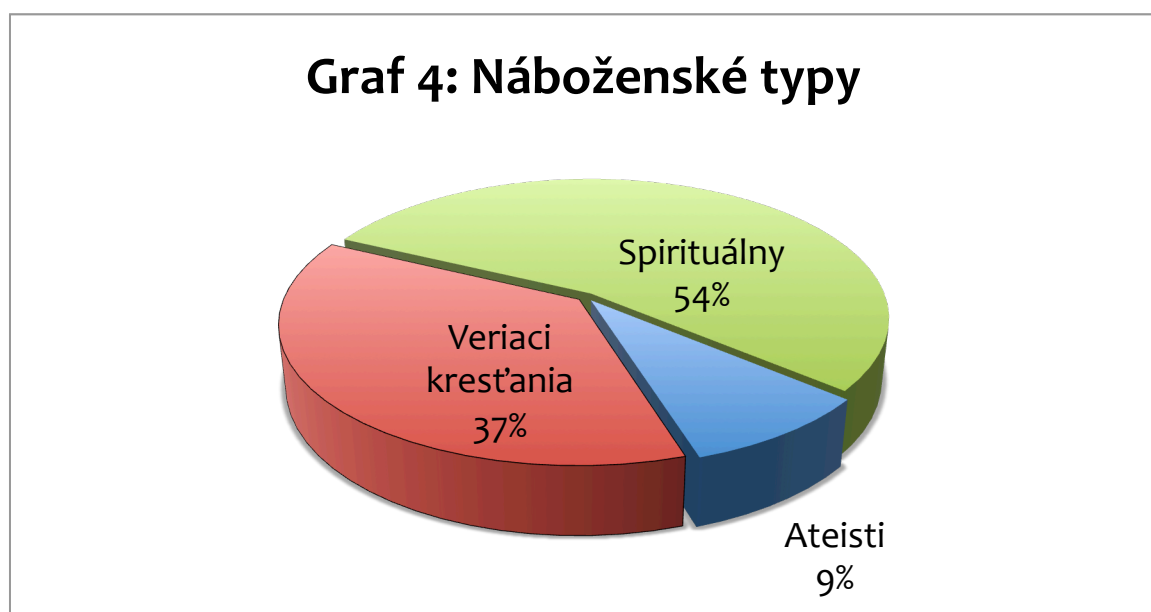
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

4.4. Klasifikácia respondentov podľa viery a náboženských postojov

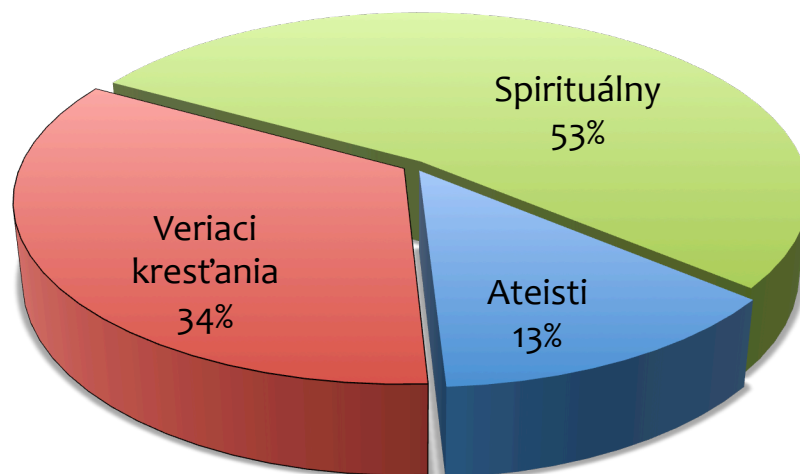
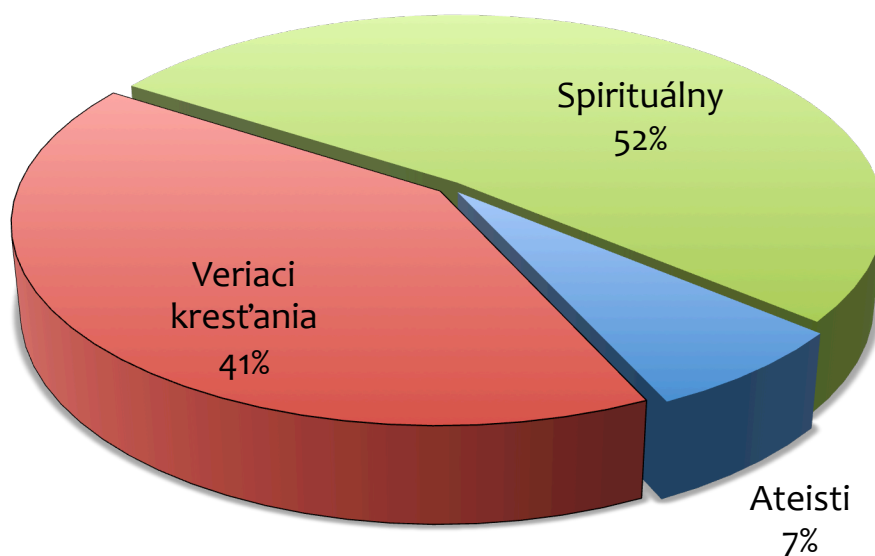
Na základe odpovedí na otázky týkajúce sa viery v Boha, názorov na Ježiša a príslušnosti k cirkvi, sme respondentov rozdelili do troch kategórií. Tu je však nutné zdôrazniť, že sa jedná len o hrubú kategorizáciu, ktorá nemôže brať do úvahy nuancie náboženskej viery či inkonzistenciu odpovedí, predovšetkým v prípade spirituálnych jedincov, pre ktorých je typická nevyhranenosť a hmlistosť ich predstáv.

- **„Veriaci kresťania“**
 - Jedná sa o študentov, ktorí odpovedali, že veria v Boha a zaujímajú sa o neho, veria, že Ježiš je Boží syn a Spasiteľ a hlásia sa k nejakej cirkvi alebo náboženskému spoločenstvu (neoznačili sa bez vyznania).
- **„Spirituálni jedinci“**
 - Táto kategória zahŕňa jedincov, ktorí veria v to, že existuje niečo viac ako viditeľný materiálny svet, alebo na túto otázku odpovedali „neviem, nepremýšľal som o tom“. (polovica z tých, ktorí vybrali odpoveď neviem/nepremýšľal som o tom, uviedla, že veria v Boha alebo v niečo nad nami). Jedná sa teda o chlapcov a dievčatá, ktorí neodmietajú existenciu nadprirodzeného či nemateriálneho sveta, nepatria však do skupiny vyhranených veriacich.
- **„Ateisti“**
 - Jedná sa o tých, ktorí odpovedali, že neveria, že existuje niečo viac ako len viditeľný materiálny svet.

Medzi „spirituálnych jedincov“ je možné zaradiť 54% opýtaných študentov. Opäť sa jedná častejšie o dievčatá ako chlapcov. Ako „ateistov“ sme označili 9% opýtaných, existujú však pomerne veľké rozdiely medzi chlapcami a dievčatami. Do kategórie „veriacich kresťanov“ patrí 37%.

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 4a: Náboženské typy, CHLAPCI**Graf 4b: Náboženské typy, DIEVČATÁ**

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Dáta prieskumu TCK 2011 dokumentujú, že viera sa do značnej miery „dedí“, t.j. „veriaci kresťania“ pochádzajú najčastejšie z rodín s aspoň jedným rodičom, ktorý sa hlási k nejakému náboženskému vyznaniu (viď Tabuľka 1). Z rodín, kde sa ani jeden z rodičov nehlási k náboženskému vyznaniu, pochádzajú 3% „veriacich kresťanov“. Pokiaľ tieto čísla vzťahujeme na celú vzorku, teda nie len na skupinu veriacich, zistíme, že podiel „konvertitov“, t.j. detí z rodín bez vyznávajúcich rodičov, ktorých možno zaradiť medzi „veriacich kresťanov“, je 1 %. Podobne platí, že „ateizmus“, teda odmietanie toho, že existuje niečo viac ako len viditeľný materiálny svet je typický skôr pre deti z rodín bez cirkevného zázemia.

Tabuľka 1: Náboženské typy stredoškolákov podľa náboženského vyznania rodičov, percentá

	Obaja rodičia bez vyznania	Aspoň 1 rodič s vyznaním	Celkom N =
Veriaci	2.2	97.8	501
Spirituálni	72.3	27.7	747
Ateisti	81.8	18.2	131
Celkom	69.2	30.8	1379

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Tu musíme upozorniť na to, že napriek tomu, že má väčšina veriacich študentov rodičov, ktorí sa hlásia k nejakému náboženskému vyznaniu, neznamená to, že by sa deti vyznávajúcich rodičov automaticky zaraďovali do kategórie veriacich kresťanov. Len pätinu detí s najmenej jedným vyznávajúcim rodičom možno totiž označiť za veriacich. V rodinách, kde sa obaja rodičia hlásia k náboženskému vyznaniu, možno medzi „veriacich“ zaradiť tretinu detí.

„Spirituálni“ jedinci ako najväčšia skupina prevažujúca na všetkých typoch škôl, sú približne rovnako zastúpení na všetkých typoch škôl. „Veriacich kresťanov“ je možné nájsť najčastejšie na gymnáziách. Zároveň platí, že tretina „veriacich kresťanov“ chodí na gymnáziá. Táto skutočnosť by však nemala byť interpretovaná ako dôsledok väčšej náboženskej otvorenosti gymnazistov. Jedná sa skôr o dôsledok selekcie detí z veriacich rodín na gymnáziách.

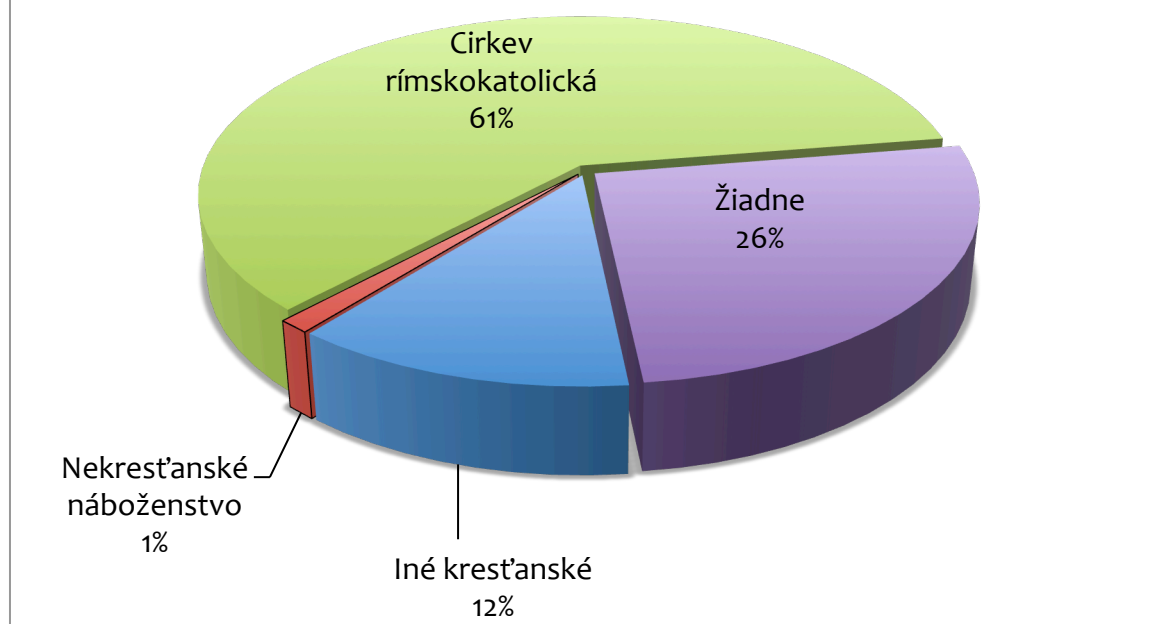
Tabuľka 3: Náboženské typy stredoškolákov podľa typu školy, percentá

	Učňovské školy	Gymnázia	Stredné odborné s maturitou
Veriaci	31.7	34	34.3
Spirituálni	35	31.5	33.5
Ateisti	30.5	38	31.5
Celkom N =	449	445	355

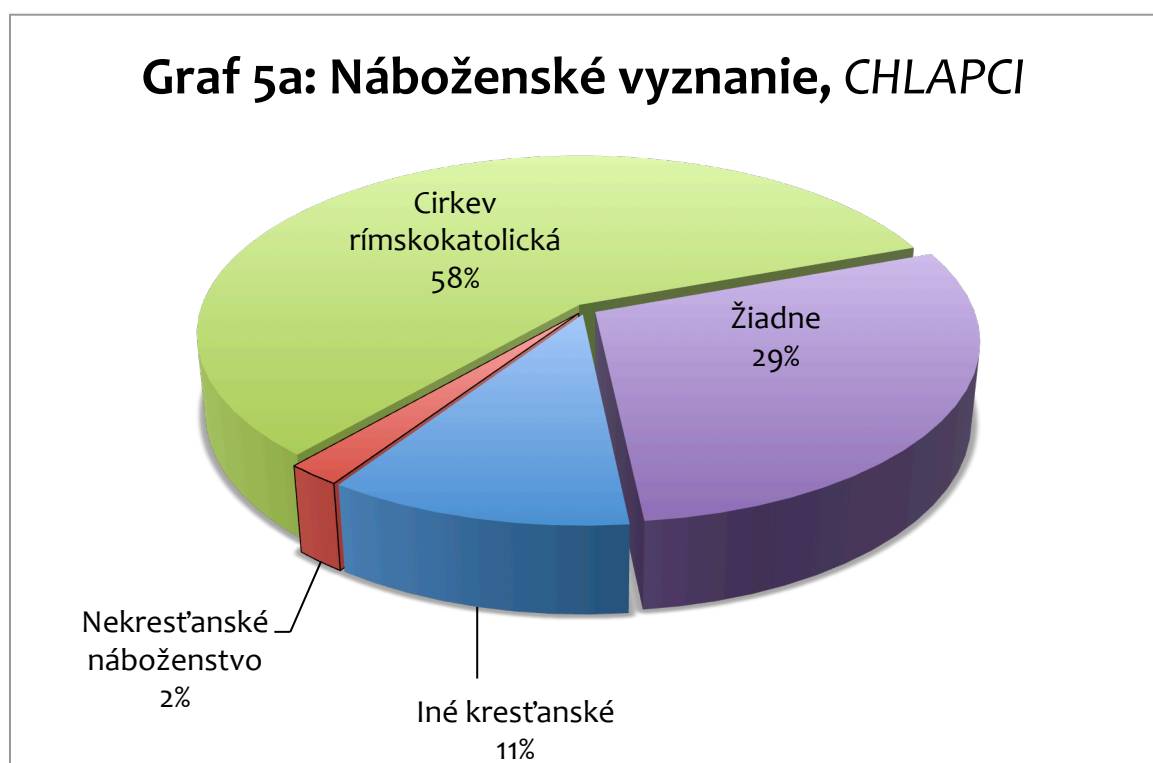
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

4.5. Náboženské vyznanie

Väčšina opýtaných študentov sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi 61%. V podieloch jedincov bez vyznania tretina chlapcov a štvrtina opýtaných dievčat uviedla, že nepatria k žiadnej cirkvi ani náboženstvu. Približne 12,4% uviedlo inú kresťanskú cirkev a 1,2% vyznáva iné nekresťanské náboženstvo. Nekresťanské náboženstvá prevažujú medzi chlapcami (10 % chlapcov versus 3% dievčat) – jedná sa tak zrejme o jediný ukazovateľ religiozity, v ktorom prevažujú chlapci.

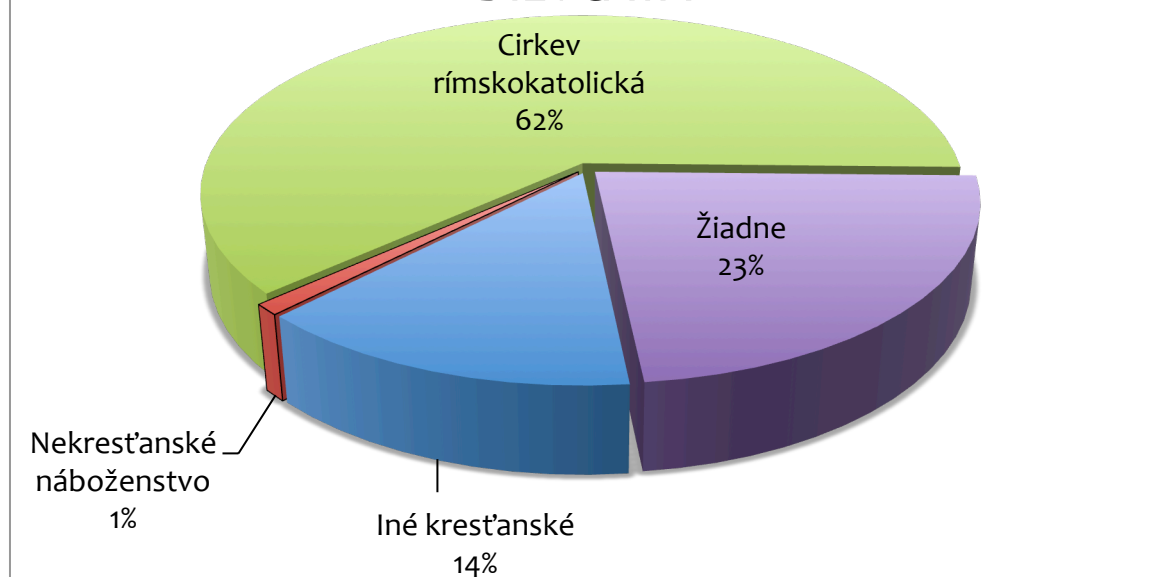
Graf 5: Náboženské vyznanie

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 5a: Náboženské vyznanie, CHLAPCI

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 5b: Náboženské vyznanie, DIEVČATÁ

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Podrobnejšie analýzy naznačujú, že kresťanské vyznanie sa z veľkej časti „dedí“ podobne ako viera. Len 1,4% z tých, ktorí sa hlásia k rímskokatolíckej cirkvi, pochádza z rodín, kde ani jeden z rodičov nepatrí do žiadnej cirkvi. V prípade iných cirkevných zoskupení je podiel konvertitov nepatrne vyšší (3%), vzhľadom k malému počtu chlapcov a dievčat z iných cirkví sa však celkovo jednalo o veľmi malý počet jedincov.

Tabuľka 4: Náboženské vyznanie podľa vyznania rodičov

Náboženské vyznanie rodičov	Matka	Otec
Žiadne	15,2%	19,5%
Cirkev rímskokatolícka	70,3%	64,9%
Iné kresťanské	12,8%	10,4%
Iné nekresťanské vyznanie	0,5%	0,9%
Nemám matku/otca	1,1%	4,1%

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Návštevnosť cirkvi rodičmi	Matka	Otec
Nikdy	37,7%	46,9%
Raz do roka	24,1%	23,3%
Raz za mesiac	10,2%	7,9%
Pravidelne	23,6%	16,6%

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

4.6. Dôveryhodnosť cirkvi

Výskumy religiozity sledujúce postoje dospelšej populácie v Slovenskej republike naznačujú, že Slováci považujú **cirkvi za jedny z najmenej dôveryhodných sociálnych inštitúcií**. Opýtaným v prieskume TCK 2011 bola preto predložená rada vysvetlení, prečo sú cirkvi nedôveryhodné, a boli požiadaní, aby vybrali odpoveď, ktorá najviac zodpovedá ich názoru. Poslednou možnou odpoveďou bol výrok „s tvrdením nesúhlasím, cirkev je dôveryhodnou inštitúciou“.

Ako dôveryhodnú cirkev označilo len 15 % respondentov, čo by naznačovalo, že dôvera v cirkev je medzi mládežou pomerne nízka, a to ešte nižšia ako v celkovej populácii, musíme si však uvedomiť, že otázka bola formulovaná tak, aby vynútila negatívnu odpoveď (v jej základe ležal predpoklad, že cirkvi sú nedôveryhodné). Možnosť označiť cirkev ako dôveryhodnú inštitúciu navyše bola respondentom ponúknutá až na záver celej rady výrokov, čo ďalej znižuje pravdepodobnosť, že bude vybraná. Tabuľka 5 by tak nemala byť interpretovaná ako dôkaz o relatívnej dôveryhodnosti cirkvi, ale skôr ponúka odpoveď na otázku, ktoré cirkevné charakteristiky sú mládežou vnímané ako problematické.

Tabuľka 5: Odpovede na otázku „Predchádzajúce výskumy ukázali, že cirkvi patria medzi najmenej dôveryhodné inštitúcie v SR. Označ prosím tvrdenie, ktoré najviac vystihuje tvoj názor“, odpovede v %

	Chlapci	Dievčatá	Celkom
Cirkvi sú nedôveryhodné kvôli sexuálnym škandálom niektorých kňazov	14%	8%	10,6%
Cirkvi učia pravidlá, ktoré sami nedodržiavajú	19%	25%	22,6%
Cirkvi sú nedôveryhodné, pretože im ide len o majetok a moc	13%	11%	11,7%
Cirkvi nenapĺňajú potreby dnešného človeka a spoločnosti	10%	9%	9,4%
Cirkvi veriacim „vymývajú mozgy“ a obmedzujú ich slobodu	14%	12,5%	13%
Cirkvi sú nedôveryhodné kvôli násiliu vykonávanému v mene cirkvi v histórii i dnes	7%	7%	7,2%
S tvrdeniami nesúhlasím, cirkev je dôveryhodná inštitúcia	14%	16%	15,3%
Niečo iné/neuvedené	9%	10,5%	10%
Celkom N =	573	806	1379

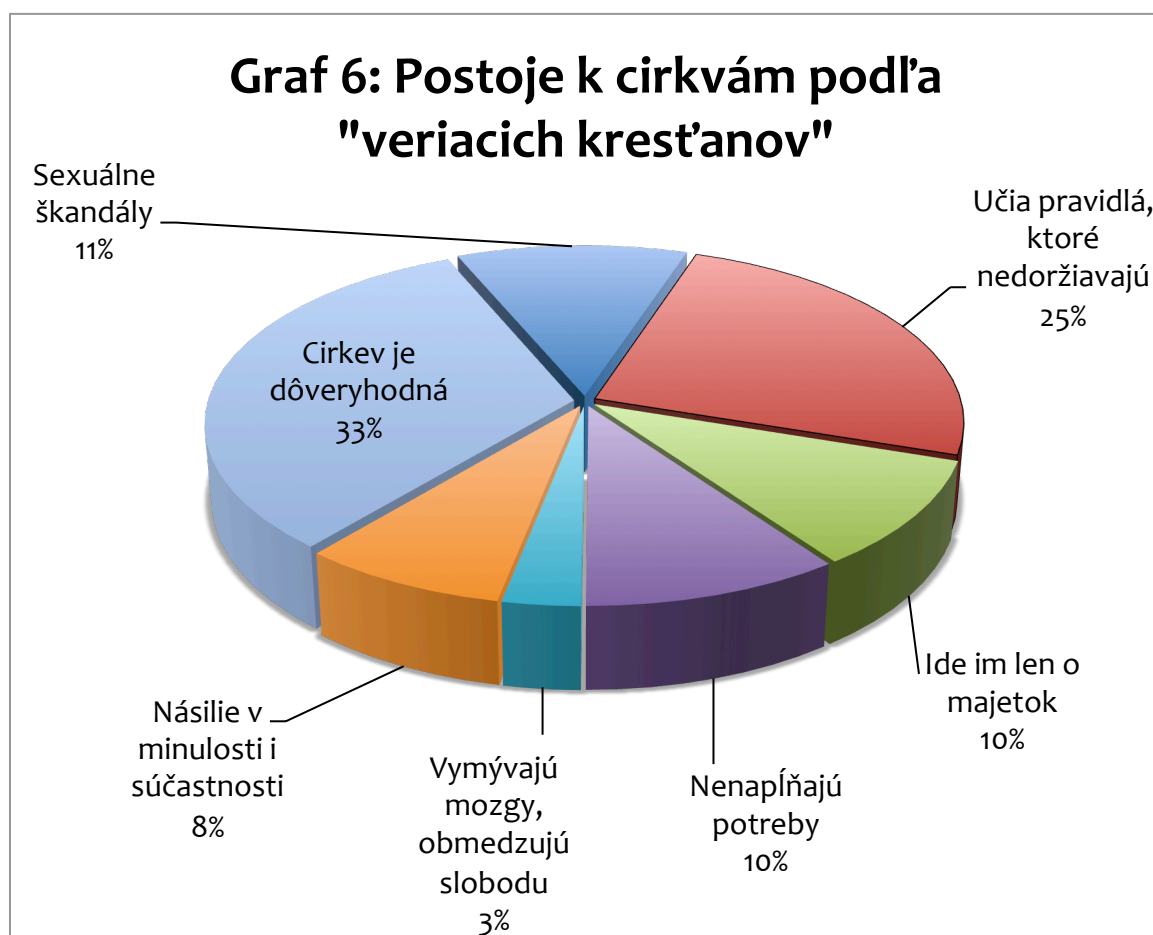
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Ako hlavný zdroj nedôveryhodnosti cirkvi bolo uvedené „učenie pravidiel, ktoré sama nedodržiava“ a „obmedzovanie slobody“. Naznačuje to, že v jadre odmietania cirkvi (a do značnej miery i kresťanstva) je predovšetkým pocit, že ľudia v cirkvi sú pokryteckí. Druhým najčastejším dôvodom bola neochota podriaďovať svoje správanie pravidlám a normám. Násilie spojené s kresťanskou minulosťou hrali v odpovediach študentov výrazne nižšiu rolu. Relatívna dôležitosť jednotlivých vysvetlení sa veľmi nelíši u dievčat a u chlapcov.

Určité rozdiely v hodnotení nedôveryhodnosti cirkvi existujú medzi rôznymi typmi škôl. Gymnazisti menej často ako študenti nižších typov stredných škôl poukazovali na sexuálne škandály kňazov a o niečo menej často vyberali možnosť „vymývanie mozgov/obmedzovanie slobody“, častejšie ako žiaci učňovských škôl však poukazovali na historické dôvody (násilie v minulosti, prípadne i v súčasnosti) a neschopnosť cirkvi dotýkať sa potrieb dnešných ľudí.

Ako ukazujú grafy 6a-6c, postoje k cirkvi veľmi silno súvisia s religióznou orientáciou jedinca. Môže sa pritom jednať o obojsmerný vplyv – názory na cirkev môžu ovplyvňovať to, čomu mladí ľudia veria, a to, čomu mladí ľudia veria, môže ovplyvňovať ich postoje k cirkvi. Inými slovami je možné, že tí, ktorí odmietajú cirkevné inštitúcie, môžu na základe negatívneho obrazu cirkvi odmietajúť i kresťanstvo. To môže byť prípad predovšetkým spirituálnych jedincov, ktorí síce často v „niečo“ veria, kresťanstvo ich však nezaujíma. Zároveň však platí, že ľudia, ktorí majú priaznivejší postoj ku kresťanskej viere, hodnotia i cirkev lepšie.

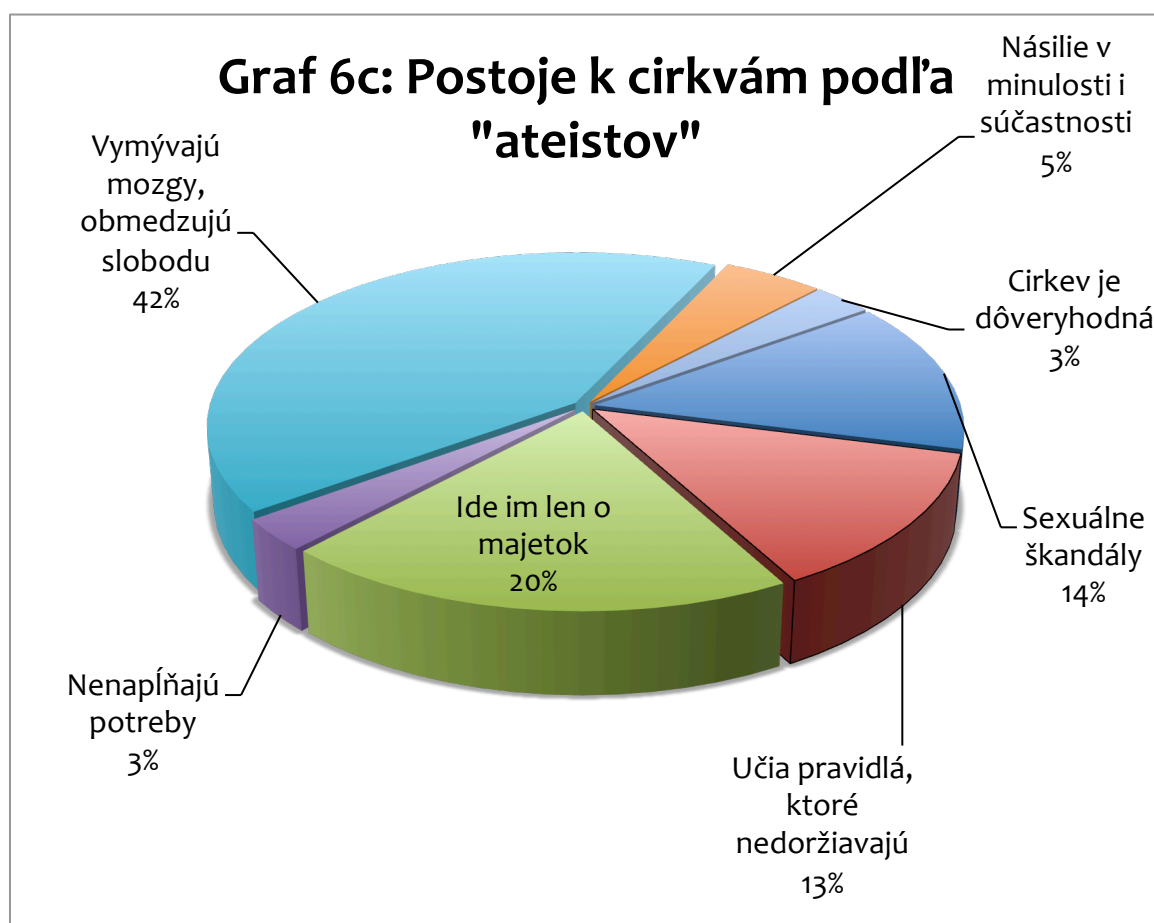
Z dát prieskumu TCK 2011 prekvapujúco vyplýva, že zo skupiny „veriaci kresťania“ (tí, ktorí veria v Boha a zaujímajú sa o neho, veria, že Ježiš je Boží syn a Spasiteľ sveta a hlásia a k nejakej kresťanskej cirkvi) len 30% s výrokom nesúhlasí a považuje cirkev za dôveryhodnú. V skupine „ateistov“ prevláda názor že cirkev vymýva mozgy a obmedzuje slobodu a „spirituálni“ vnímajú cirkev ako pokryteckú.

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

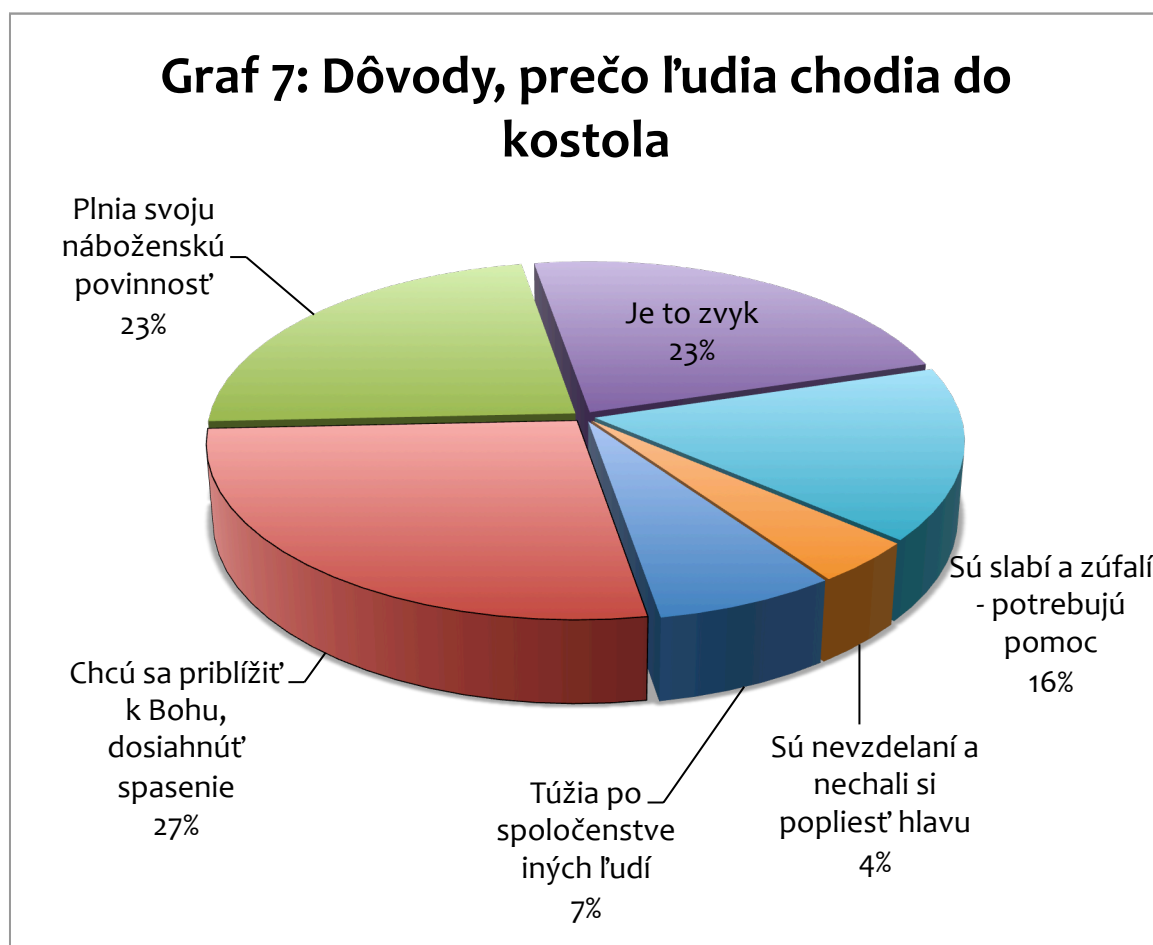
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

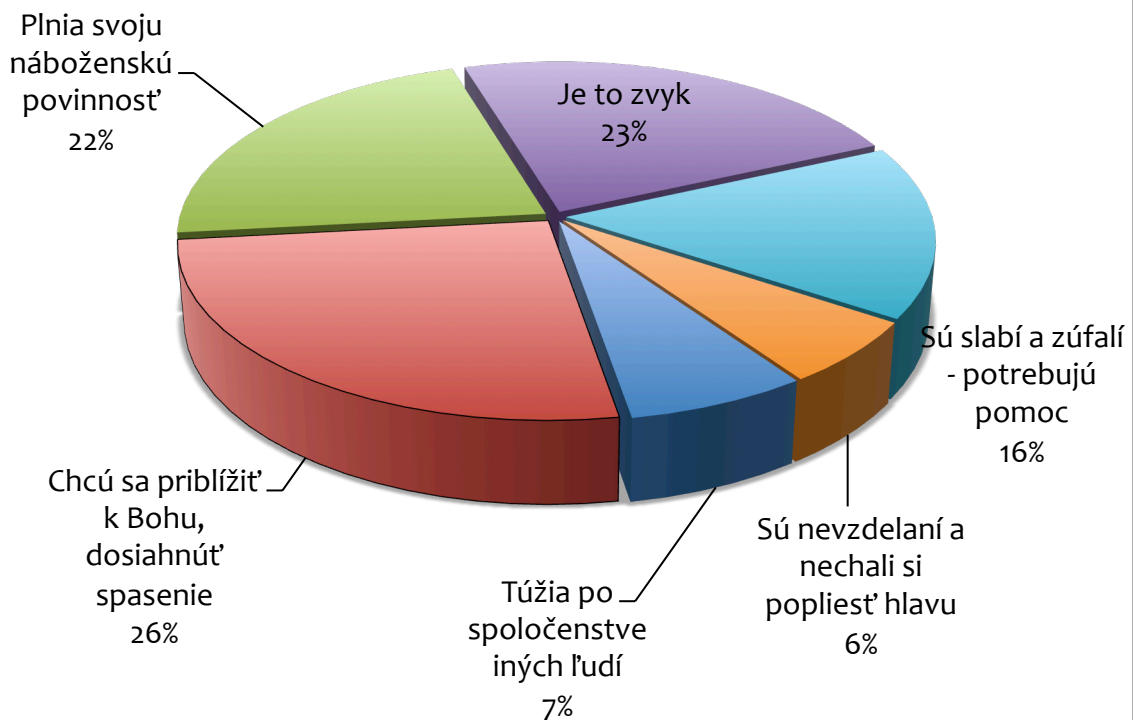
4.7. Prečo ľudia chodia do kostola?

Respondenti prieskumu TCK mali odpovedať i na otázku, prečo si teda myslia, že ľudia chodia do kostola. Mohli pritom vybrať tri odpovede. Medzi najčastejšie udávané dôvody patrila snaha priblížiť sa k Bohu a dosiahnuť spásu, v tesnom závесе potom nasledovala náboženská povinnosť a zvyk. Viac dievčat ako chlapcov uviedlo, že ľudia chodia do kostola v snahe priblížiť sa k Bohu. To, že cirkev či kostol je miestom stretávania sa s ďalšími ľuďmi v spoločnosti, vnímalo ako dôvod k návšteve kostola len 7% opýtaných.

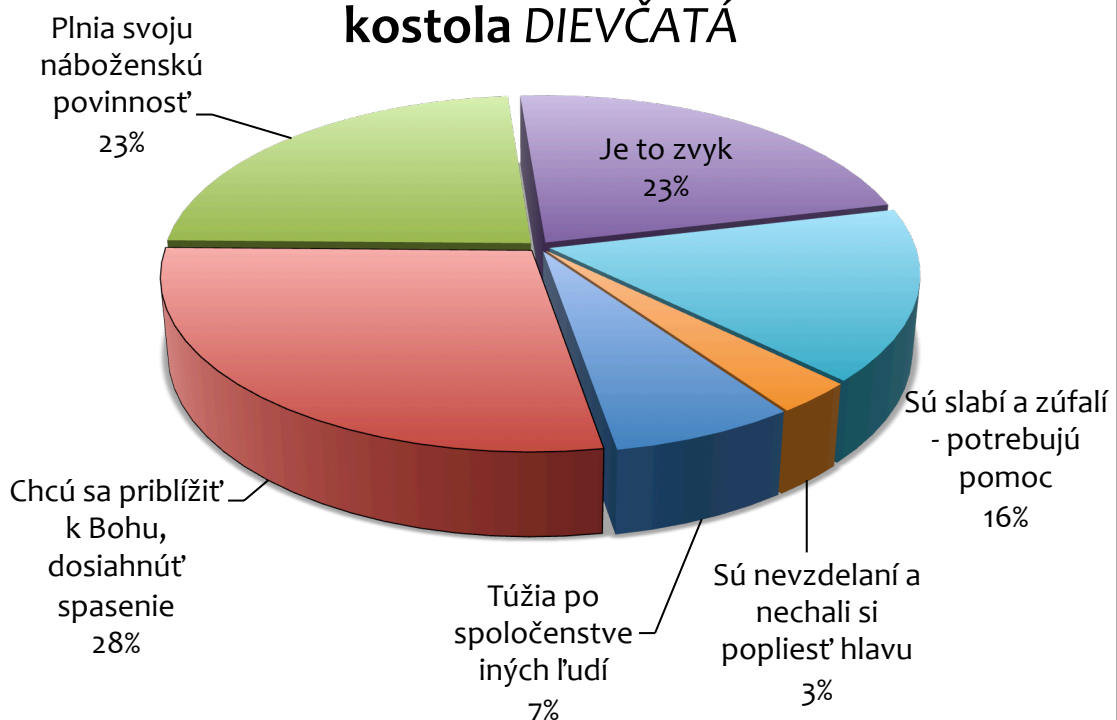
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 7a: Dôvody, prečo ľudia chodia do kostola CHLAPCI

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

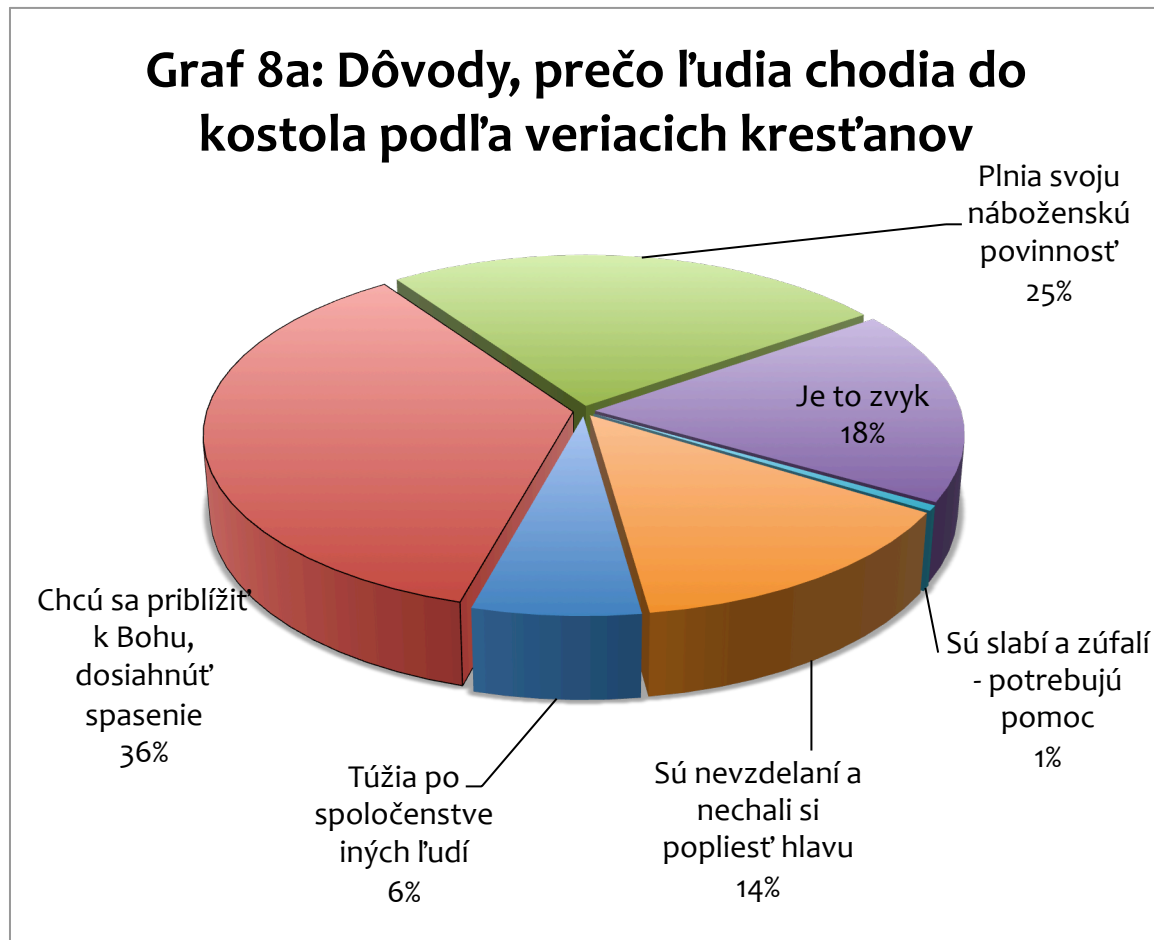
Graf 7b: Dôvody, prečo ľudia chodia do kostola DIEVČATÁ

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

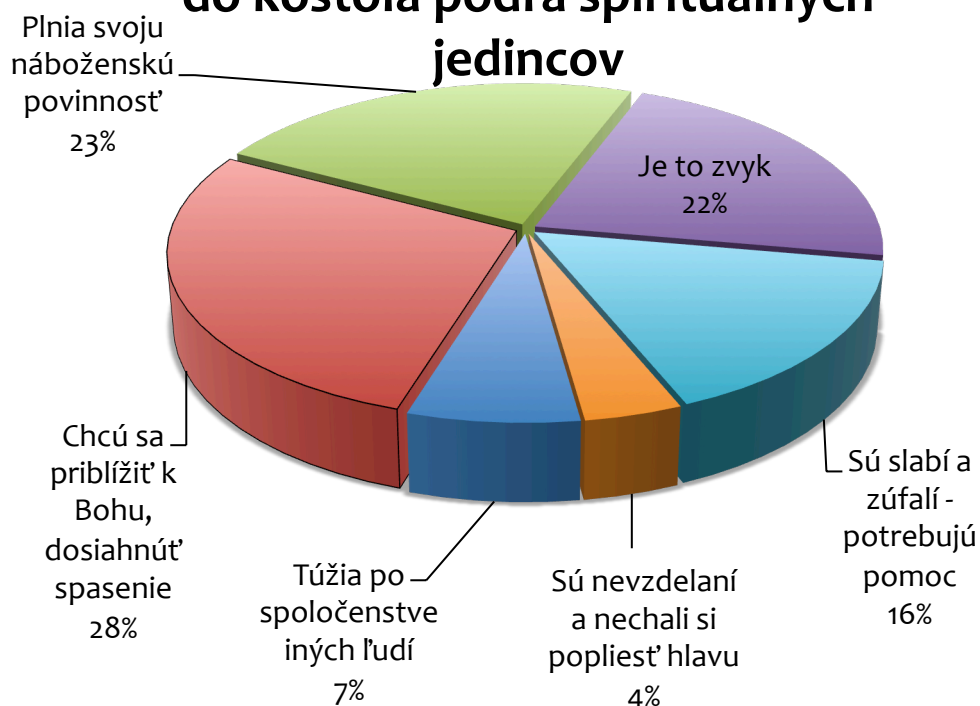
Určite neprekvapí, že bohoslužby ako miesto stretávania sa s Bohom, vybrali predovšetkým „veriaci kresťania“ (41 %), prekvapujúco vysoký počet z nich však uviedol i možnosť „zo zvyku“ alebo „v snahe plniť náboženskú povinnosť“ (spolu 39 %). Ani medzi „veriacimi kresťanmi“ nebol príliš rozšírený názor, že v chodení do kostola môže hrať svoju rolu spoločenstvo s inými kresťanmi.

Ako zvyk alebo náboženskú povinnosť vidí bohoslužby 45 % „spirituálnych jedincov“ a len štvrtina z nich si myslela, že ľudia chodia do kostola, pretože sa chcú priblížiť k Bohu. Takmer pätina z nich potom vybrala možnosť, že sú slabí a zúfalí. Postoje „ateistov“ sú podobné postojom „spirituálnych“.

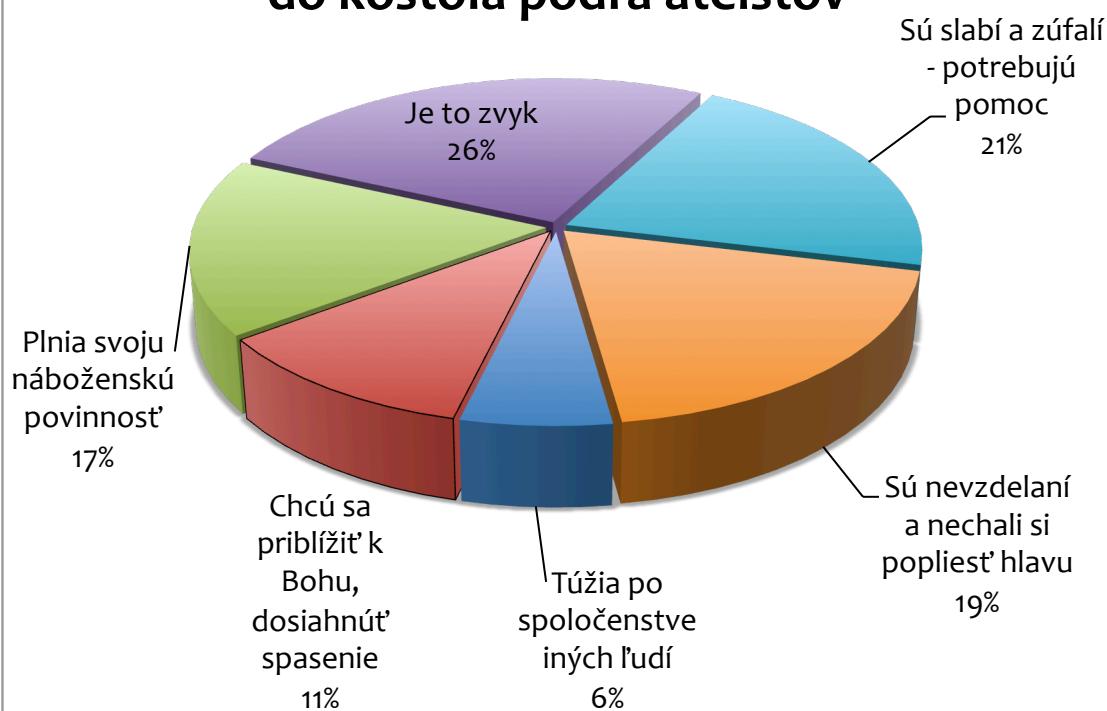
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 8b: Dôvody, prečo ľudia chodia do kostola podľa spirituálnych jedincov

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

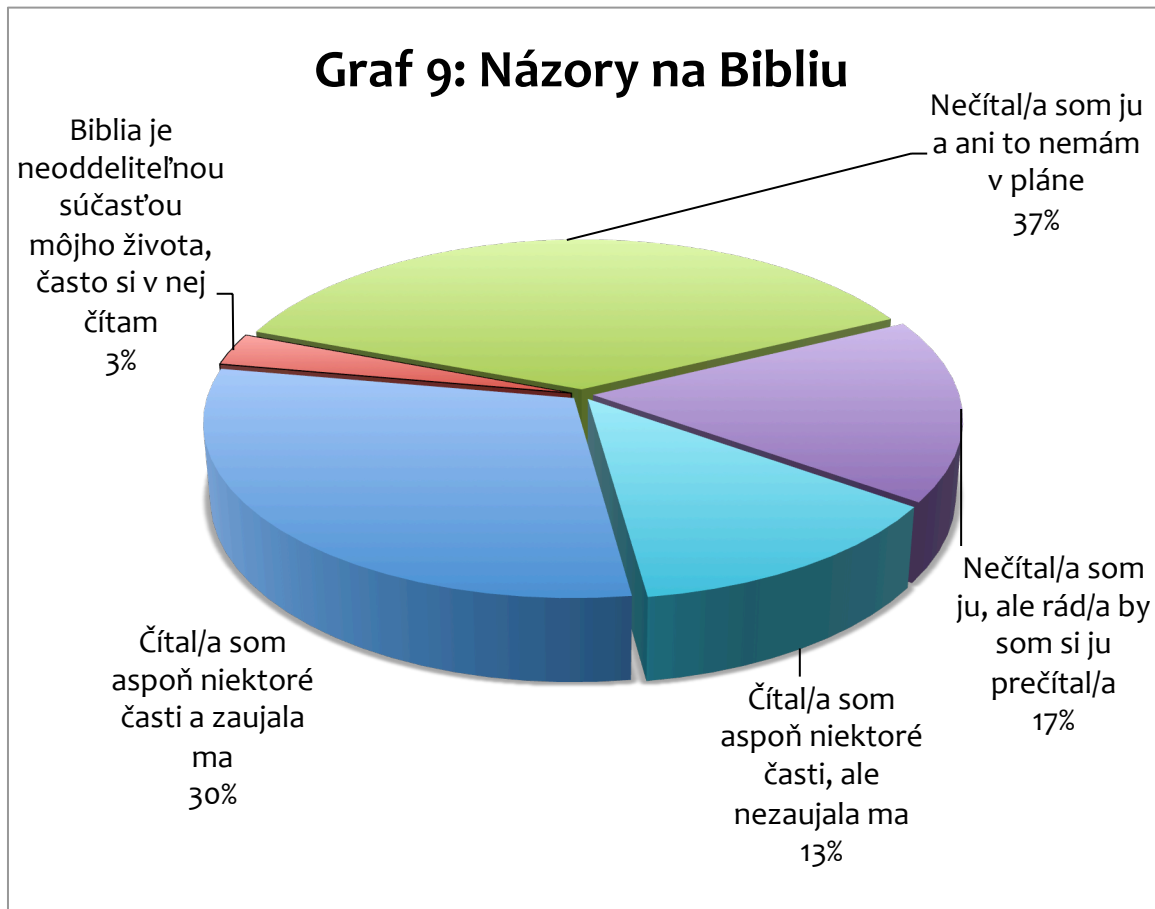
Graf 8c: Dôvody, prečo ľudia chodia do kostola podľa ateistov

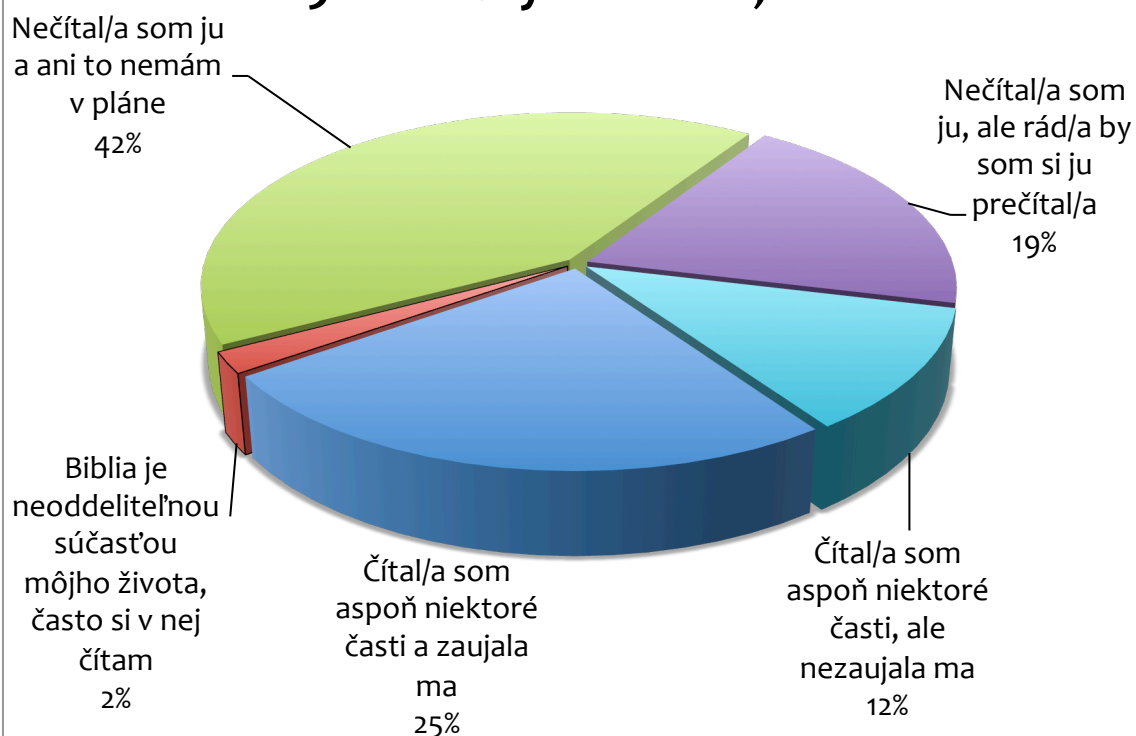
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

4.8. Názory na Bibliu

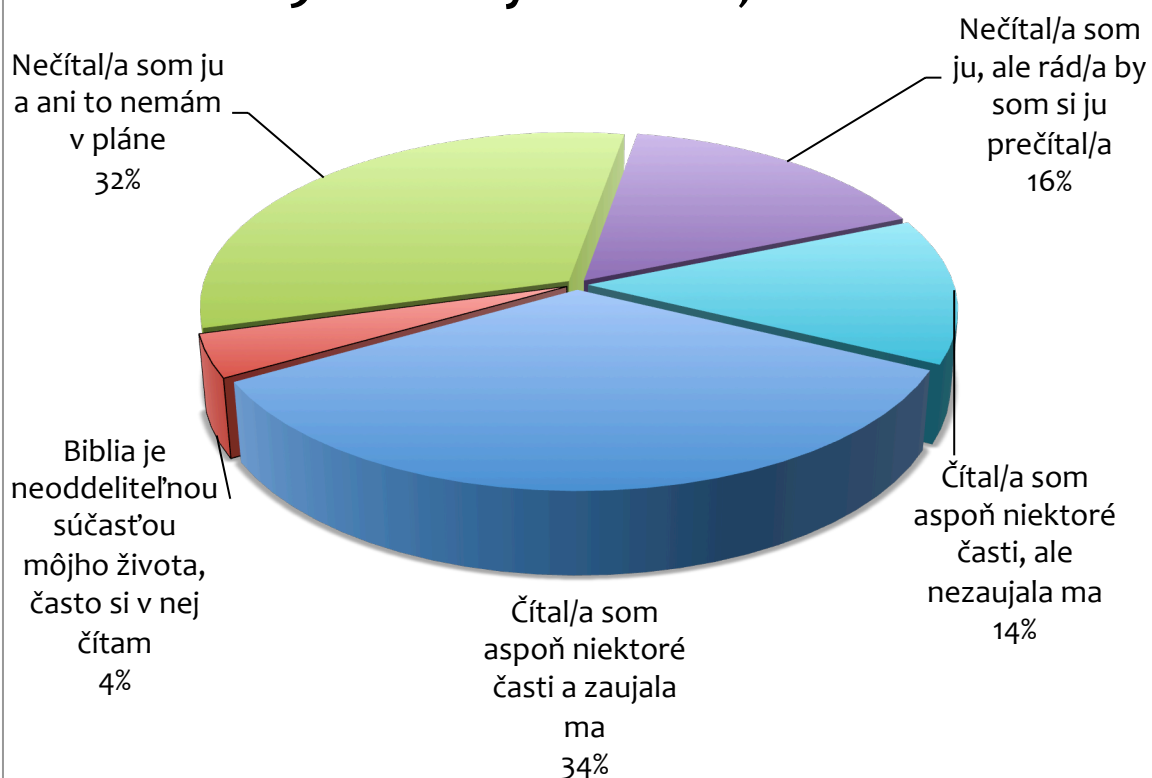
Menej ako 3% opýtaných chlapcov a dievčat uviedla, že Biblia je neoddeliteľnou súčasťou ich života a často si ju čítajú. Najväčší počet Bibliu nikdy nečítal a nemá to ani v pláne. Podiel tých, ktorí Bibliu nikdy nečítali a nemajú o to ani záujem, je vyššia medzi chlapcami ako medzi dievčatami. Tento rozdiel je však daný predovšetkým tým, že sa už vyšší podiel dievčat s Bibliou stretlo.

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 9a: Názory na Bibliu, CHLAPCI

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Graf 9b: Názory na Bibliu, DIEVČATÁ

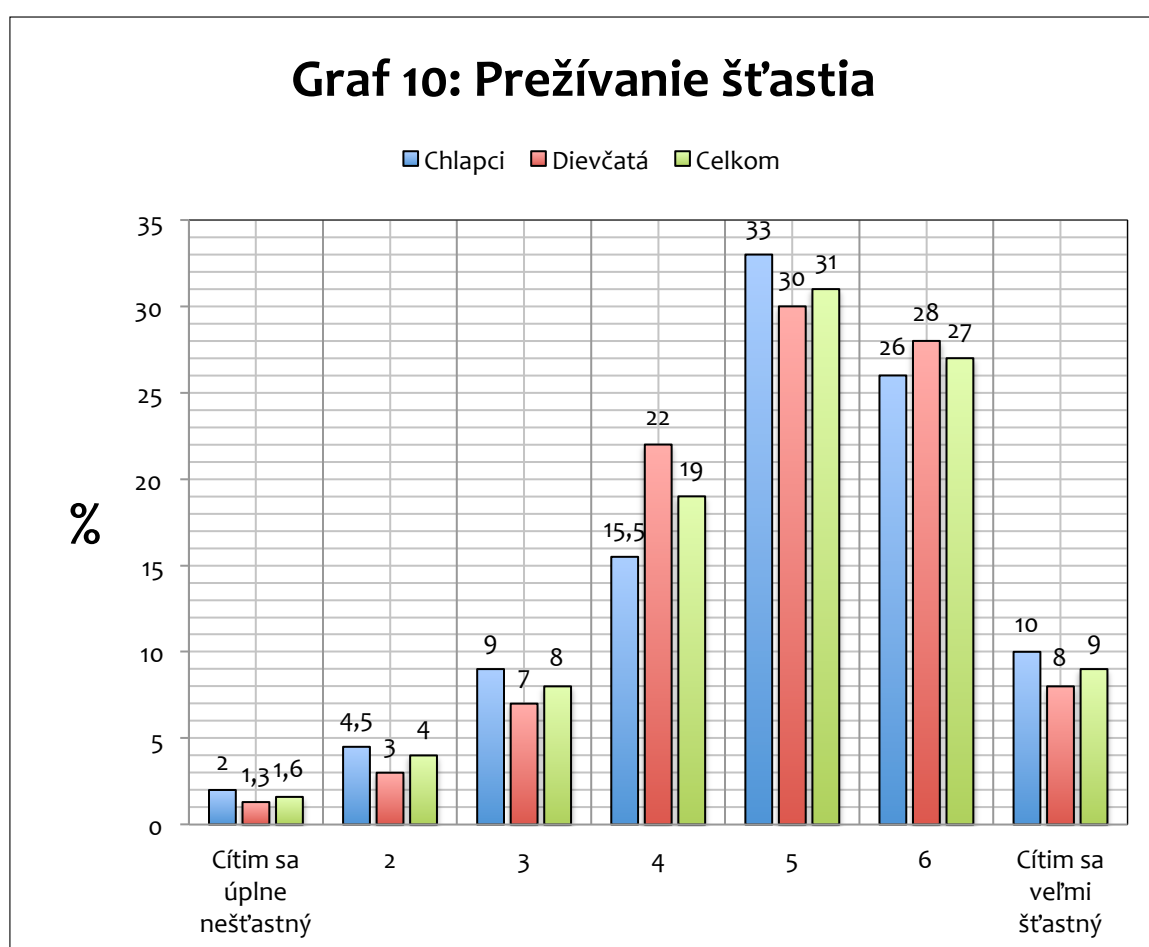
ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

5. Životné postoje

Okrem religióznych charakteristík, prieskum TCK 2011 zisťoval i vybrané životné postoje. Zameriaval sa pri tom na pocit šťastia, prežívanie slobody, pocit prijatia a pocity viny. V nasledujúcej časti sa zaoberáme tým, či sa „veriaci kresťania“, „spirituálni jedinci“ a „ateisti“ odlišujú v prežívaní týchto postojov.

5.1. Pocit šťastia

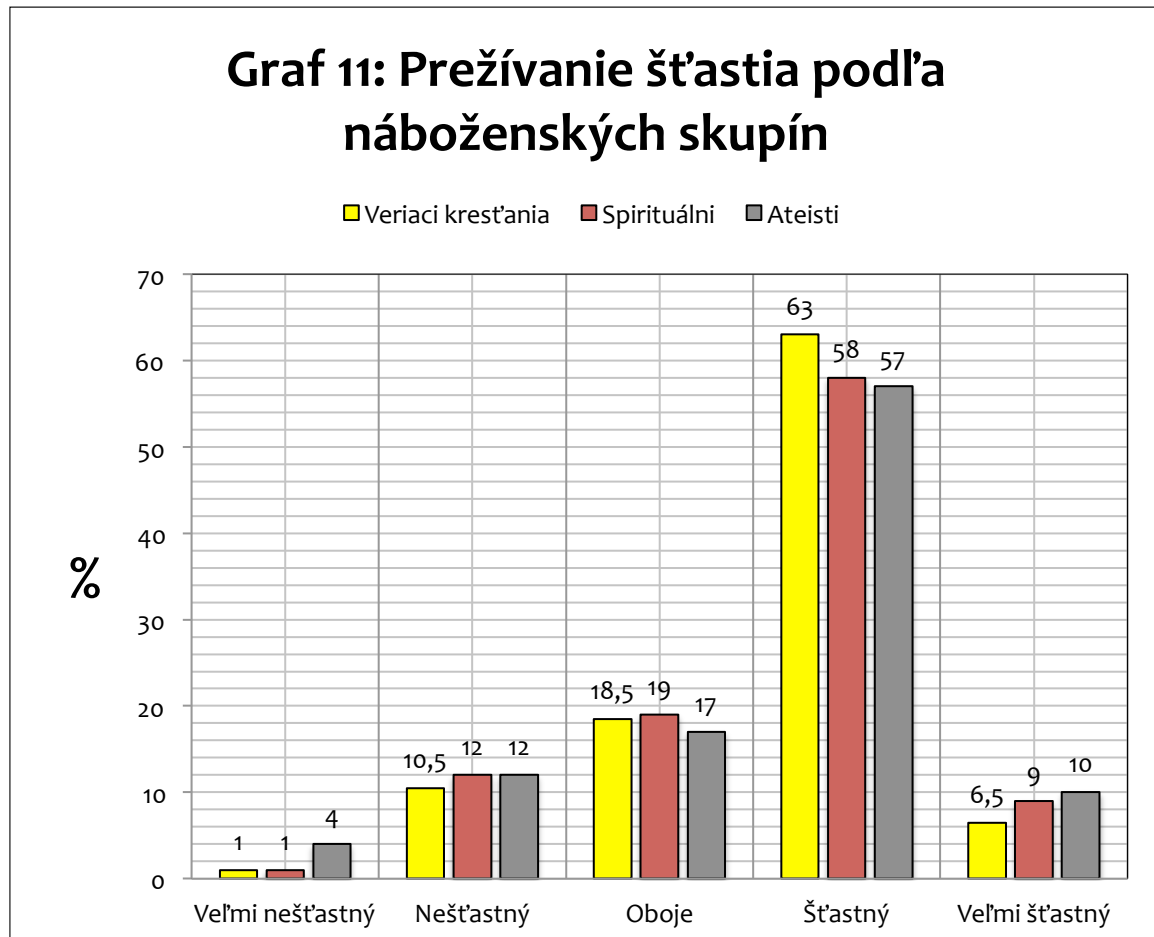
Opýtaní študenti boli požiadaní aby na škále 1 až 7 zaznamenali ako šťastní sa teraz cítia vo svojom živote. Medzi slovenskými stredoškólakmi prevažujú skôr jedinci šťastnejší - takmer 70% opýtaných vybralo odpoveď na pozitívnej strane škály a asi desatina sa označila za „veľmi šťastných“. Len menej ako 2% opýtaných sa označila za „úplne nešťastných“.

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Z hľadiska našej témy je predovšetkým dôležité, či pocity šťastia, ktoré opýtaní prežívali, nejak súvisia s ich náboženskou orientáciou a tým, čomu veria. Štatistické testy naznačujú, že to tak je. Pre zjednodušenie sme spojili odpovede 2 a 3 do kategórie „nešťastný“ a odpovede 5 a 6 do kategórie „šťastný“.

Ako ukazuje graf 11, vzťah medzi náboženskými postojmi a pocitom šťastia je komplikovaný. Za šťastných sa celkovo označilo 63% „veriacich kresťanov“, 57% „ateistov“ a 58% „spirituálnych jedincov“ (súčet kategórií šťastný a celkom šťastný), nemôžeme však z toho usúdiť, že „kresťania“ sú najšťastnejší, pretože menej často ako „ateisti“ vybrali možnosť „úplne šťastný“. Podrobnejšie analýzy naznačujú, že medzi „kresťanmi“ a „ateistami“ sú rozdiely v pocite šťastia zanedbateľné (nie sú štatisticky signifikantné), avšak „spirituálni jedinci“ sú celkovo o niečo menej šťastní než ostatní.

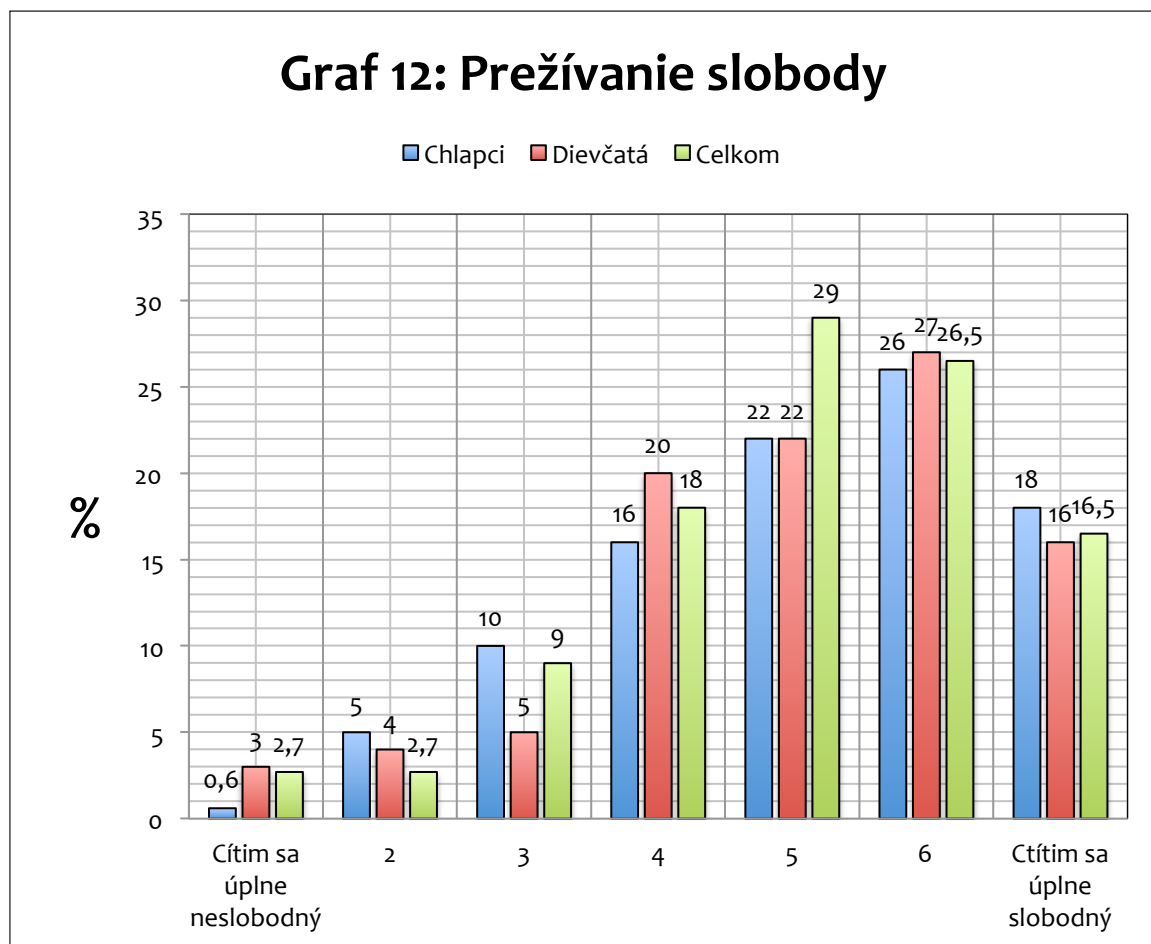

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Ako dôležitá je teda viera v Boha pre pocit šťastia? Opýtaní študenti mali vybrať troch ľudí alebo vecí, ktoré im dávajú pocit šťastia, a vieru v Boha ako jeden z prvkov šťastia uviedlo 22% opýtaných študentov. Na prvom mieste ju uviedlo 8% opýtaných. Z jedincov, ktorých sme zaradili do kategórie „veriaci kresťania“ (uviedli, že veria v Boha a že veria, že Ježiš je Boží Syn a Spasiteľ). Boha, ako zdroj šťastia uviedla viac ako polovica (52 %).

5.2. Pocit slobody

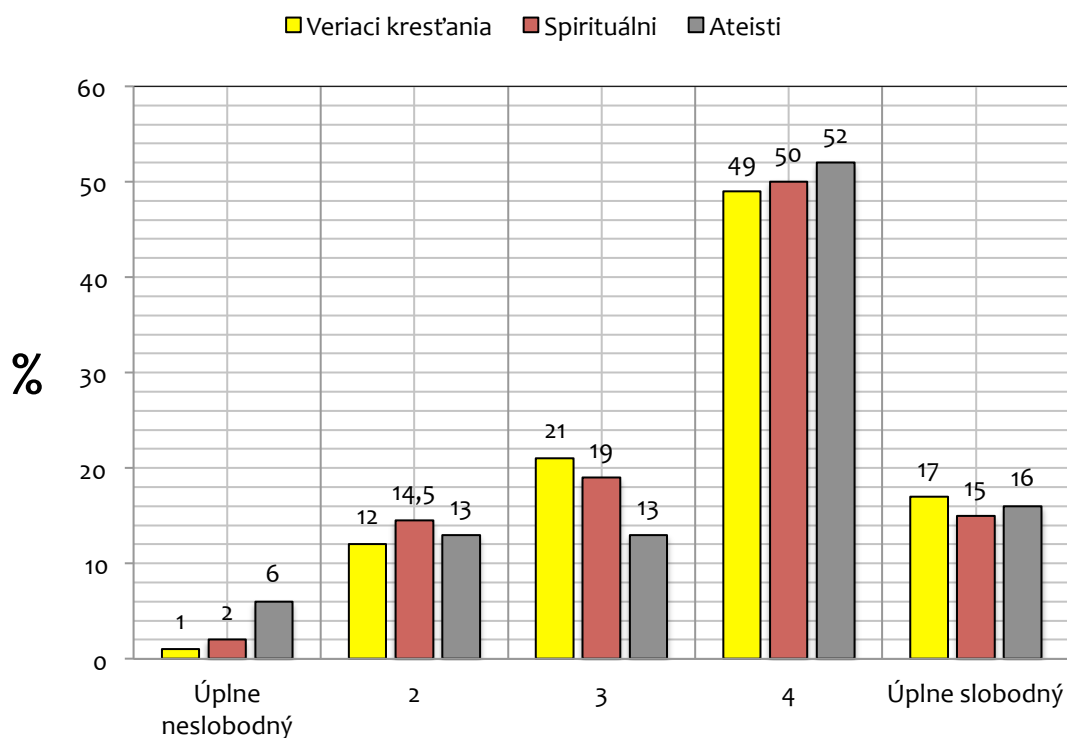
Medzi slovenskou mládežou tiež jednoznačne prevažuje pocit slobody. 65 % opýtaných študentov vybralo jednu z odpovedí na pozitívnej strane škály, 16,5% odpovedalo, že sa cítia úplne slobodní.

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Rovnako ako v prípade šťastia, i v prípade slobody platí, že miera, v ktorej mladí ľudia slobodu prežívajú, súvisí s ich náboženskými postojmi a vierou. Ako ukazuje graf 13, najviac slobody prežívajú „ateisti“. Celkom 68% z nich uviedlo, že sa cítia úplne slobodní alebo slobodní, zatiaľ čo medzi „spirituálnymi“ a „veriacimi kresťanmi“ tak odpovedalo len 65%.

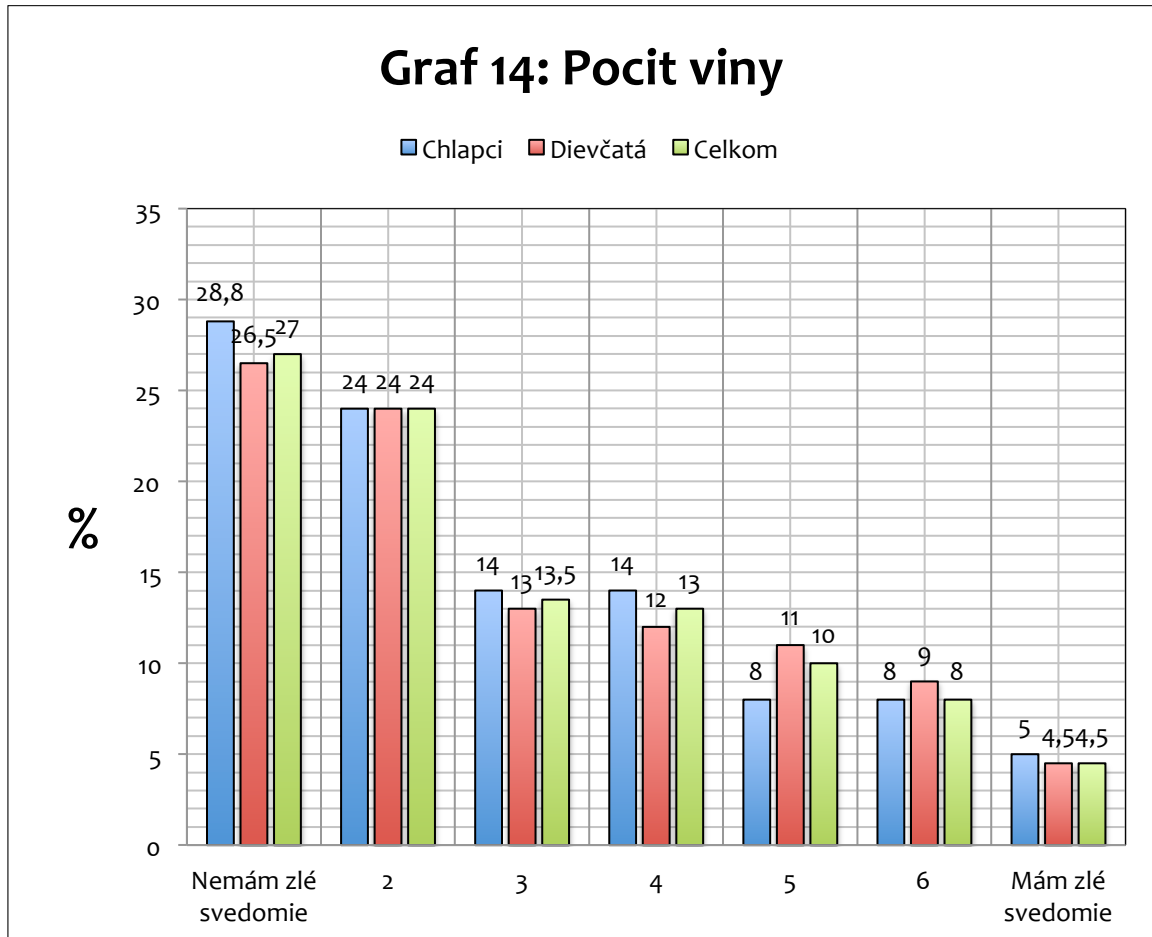
Graf 13: Prežívanie slobody podľa náboženských skupín

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

5.3. Pocit viny

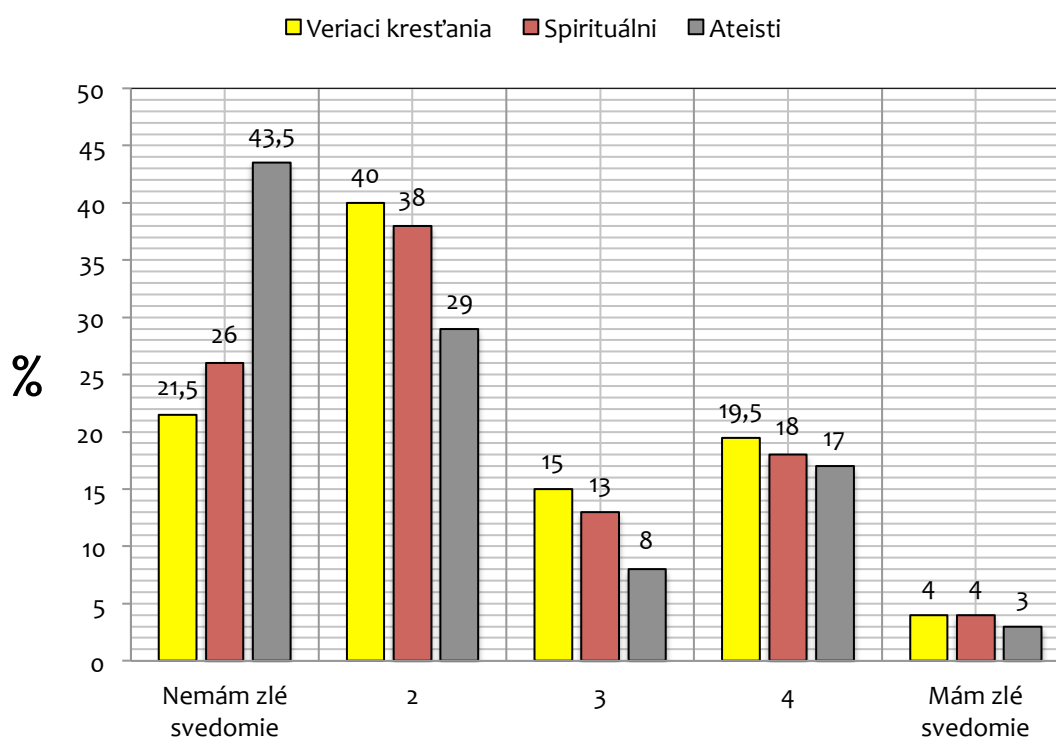
Ani v prípade pocitu viny, zlé svedomie nie je prevažujúci postoj medzi mladými Slovákmi. Celkovo 37,4 % respondentov odpovedalo, že nemajú zlé svedomie, a plných 27% vybralo krajnú kategóriu „nemám zlé svedomie“. Na rozdiel od pocitu slobody, dáta neukázali také veľké rozdiely medzi chlapcami a dievčatami.

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

Pocit viny veľmi úzko súvisí s náboženskou orientáciou jedinca. Najmenej pocit viny prežívajú „ateisti“, medzi nimi 72% nemalo zlé svedomie a 43,5% vybralo krajnú kategóriu a uviedlo, že vôbec nemá zlé svedomie. Medzi spirituálnymi netrpelo pocitom viny 64%. V porovnaní s tým uviedlo 62% „veriacich kresťanov“, že nemá zlé svedomie. Napriek tomu, že kresťania trpia častejšie ako ostatné skupiny pocitom viny, 57% z nich uviedlo, že im Boh pomáha vysporiadať sa so zlým svedomím. Celkovo 9 % zo všetkých opýtaných uviedlo, že im Boh pomáha vysporiadať sa so zlým svedomím.

Graf 15: Pocit viny podľa náboženských skupín

ZDROJ: TCK 2011-JV-KAM

6. Klúčové závery

- Najvyššia koncentrácia cieľovej skupiny na Slovensku je v Bardejove, Prešove, Trnave, Žiline.
- Väčšia časť cieľovej skupiny je na gymnáziách.
- Pri možnosti vyjadrenia sa k dôveryhodnosti cirkvi len 15% študentov odpovedalo, že cirkev je dôveryhodná inštitúcia.
- Väčšina študentov na Slovensku sa hlási k Rímskokatolíckej cirkvi.
- Najväčšou nenaplnenou potrebou pre študentov je pocit šťastia.
- Primárny zdrojom naplnenia tejto potreby sú ich najbližšie ľudské vzťahy. Veľmi zriedkavo je ako zdroj naplnenia tejto potreby uvedený Boh.

7. Príloha: Dotazník

1. Ako šťastný sa cítiš?

úplne nešťastný 1 2 3 4 5 6 7 úplne šťastný

2. Aký dôležitý je pre teba pocit šťastia?

vôbec nie 1 2 3 4 5 6 7 je to to najdôležitejšie

3. Vyber tri veci, ktoré ti prinášajú pocit šťastia, očísľuj ich 1,2 alebo 3

- Moja rodina
- Priatelia
- Viera v Boha
- Drogy a alkohol
- Sex
- Čítanie kníh, pozeranie TV, divadlo, hudba
- Záľuby a iné aktivity
- Cestovanie
- Šport
- Priateľ/ka
- Domáce zvierata
- Iné – napíš:

4. Ako „slobodný“ sa dnes cítiš?

Úplne slobodný 1 2 3 4 5 6 7 úplne neslobodný

5. Aký dôležitý je pre teba pocit slobody?

Úplne nedôležitý 1 2 3 4 5 6 7 veľmi dôležitý

6. Vyber tri veci, ktoré ti dávajú pocit slobody, očísľuj ich od 1 po 3

- Rodina
- Priatelia
- Viera v Boha
- Peniaze
- Internet
- Cestovanie
- Mladosť
- Priateľ/ka
- Umenie, hudba, divadlo
- Voľný čas
- Vzdelanie
- Iné – napíš:

7. Ako sa dnes cítiš prijatý a milovaný?

Necítim sa milovaný 1 2 3 4 5 6 7 cítim sa milovaný a prijatý

8. Aký dôležitý je pre teba pocit, že si milovaný a prijatý?

Vôbec nie je dôležitý 1 2 3 4 5 6 7 veľmi dôležitý

9. Vyber tri najdôležitejšie veci, ktoré ti prinášajú pocit, že si prijatý a milovaný (očísľuj 1-3)

- Rodina

- Priatelia
- Boh
- Sex
- Peniaze
- Úspechy v škole, v športe
- Priateľ, priateľka
- Spoločenské aktivity
- Príťažlivý vzhľad
- Oblúbenosť, pozitívna pozornosť mnohých ľudí
- Prijímanie darčiekov
- Iné – napíš:

10. Máš z nejakého dôvodu nečisté svedomie?

Nemám 1 2 3 4 5 6 7 mám nečisté svedomie

11. Ako dôležité je pre teba čisté svedomie?

Vôbec nie je 1 2 3 4 5 6 7 veľmi dôležité

12. Vyber tri veci, ktoré ti najviac pomáhajú zbaviť sa nečistého svedomia, (očísľuj 1-3)

- Rodina
- Priatelia
- Priateľ/priateľka
- Boh
- Drogy a alkohol
- Zábava: Tv, filmy, hudba, počítačové hry
- Fyzická aktivita
- Ospravedlnenie
- Iné – napíš:

13. Ako vnímaš zmysel tvojho života?

Nemá zmysel 1 2 3 4 5 6 7 určite má zmysel

14. Aký dôležitý je pre teba pocit, že tvoj život má zmysel?

Nepotrebujem ho 1 2 3 4 5 6 7 potrebujem ho

15. Vyber tri veci, o ktorých si myslíš, že všeobecne prinášajú človeku zmysel života. (očísľuj 1-3)

- Rodina
- Priatelia
- Boh, viera v Boha
- Práca
- Úspech
- Zábava
- Zdravie
- Priateľ/ka
- Veda
- Filozofia
- Osud
- Sebaobeta pre niekoho/niečo
- Iné – napíš:

16. Čo by si povedal o zmysle tvojho života?

- Neviem, nezaujíma ma to
- Nemám zmysel života, nemá zmysel ho hľadať
- Hľadám ho, ale ešte som ho nenašiel
- Našiel som ho, je to:

17. Veríš tomu, že existuje niečo viac, ako len viditeľný materiálny svet?

- Áno
- Nie
- Nevie, nepremýšľal som o tom

18. Mal si niekedy „nadprirodzenú“ skúsenosť?

- Áno
- Nie

19. Predchádzajúce prieskumy ukázali, že najdôležitejšími duchovnými osobnosťami pre slovenskú mládež je pápež Ján Pavol II. A Ježiš Kristus. Ktorý výrok najviac vystihuje tvoj názor na Jána Pavla II.?

- Nezaujíma ma to
- Náboženský fanatik
- Vodca najväčšieho náboženského hnutia
- Medzinárodný hrdina, ktorý prispel k pádu komunizmu
- Dôležitý duchovný vodca
- Iné- napíš:

20. Ktorý výrok najviac vystihuje tvoj názor na Ježiša Krista?

- Nezaujíma ma
- Je to len mýtus, nikdy neexistoval
- Duchovný fanatik
- Dôležitá historická osobnosť
- Duchovný učiteľ
- Boží syn a Spasiteľ sveta
- Iné – napíš:

21. Prieskum ukazuje na pád dôveryhodnosti cirkvi. Označ výrok, ktorý najlepšie vyjadruje tvoj názor

- Cirkev nie je dôveryhodná kvôli sexuálnym škandálom niektorých kňazov
- Učí pravidlá, ktoré sama nedodržiava
- Je nedôveryhodná, pretože má záujem len o majetok a politickú autoritu
- Nenapĺňa skutočné potreby ľudí v dnešnej spoločnosti
- „vymýva mozgy“ a obmedzuje ľudskú slobodu
- je nedôveryhodná kvôli násiliu v minulosti ale i teraz
- nesúhlasím, cirkev je dôveryhodná inštitúcia
- Iné - napíš:

22. Prečo myslíš, že ľudia navštevujú cirkev? Vyber max. 3 možnosti

- Sú zúfalí a slabí a potrebujú pomoc
- Sú nevzdelaní a niekto ich zavádza
- Plnia svoju náboženskú povinnosť
- Je to zvyk
- Potrebujú spoločenstvo iných ľudí
- Chcú sa priblížiť k Bohu a dosiahnuť spasenie
- Iné – napíš:

23. Ktorý postoj je ti najbližší?

- Boh ma nezaujíma, nepremýšľam o týchto veciach
- Boh neexistuje
- Je niečo nad nami, ale neviem to pomenovať
- Boh existuje, ale nezaujímam sa o neho
- Boh existuje a zaujímam sa o neho

24. Aké náboženstvo vyznávaš?

- Žiadne
- Rímsko-katolícke
- Iné kresťanské – napíš:
- Iné nekresťanské – napíš:

25. Ktorý výrok najlepšie vyjadruje tvoj postoj k Biblii?

- Nečítal som ja, a ani to neplánujem
- Nečítal som ju, ale rád by som
- Čítal som niektoré časti, ale nezaujala ma
- Čítal som niektoré časti a zaujala ma
- Biblia je súčasť môjho života, často ju čítam

Identifikácia

26. Ročník, ktorý navštevuješ

- Druhý
- Tretí

27. Vek, napíš:

28. Pohlavie

- Žena
- Muž

29. Vzdelanie matky

- Základné
- Odborná škola s/bez maturity
- Gymnázium s maturitou
- 1. stupeň vysokej školy
- 2. stupeň vysokej školy
- nemám matku

30. Vzdelanie otca

- Základné
- Odborná škola s/bez maturity
- Gymnázium s maturitou
- 1. stupeň vysokej školy
- 2. stupeň vysokej školy
- nemám otca

31. náboženské vyznanie matky

- bez vyznania
- rímsko-katolícke
- iné kresťanské
- iné nekresťanské
- nemám matku

32. náboženské vyznanie otca

- bez vyznania

- rímsko-katolícke
- iné kresťanské
- iné nekresťanské
- nemám otca

33. matka navštevuje cirkev

- nikdy
- raz do roka
- raz za mesiac
- pravidelne
- nemám matku

34. otec navštevuje cirkev

- nikdy
- raz do roka
- raz do mesiaca
- pravidelne
- nemám otca

Práca – Prieskum religiozity v Českej a **Slovenskej** republike pod názvom:

RELIGIOZITA SLOVENSKEJ MLÁDEŽE NA ZÁKLADE VÝBEROVÉHO PRIESKUMU

Zdroj: TCK 2011-JV NFPO-KAM, Prieskum TCK 2011-JV-KAM bol spracovaný v decembri 2011

Ďalšie informácie o celkovom prieskume sú k dispozícii na požiadanie cez trainy@tckompas.sk

alebo **Tréningové Centrum Kompas OZ**, V. Spanyola 37, Žilina 010 01, Slovensko, www.tckompas.sk

V prípade písomného použitia tohto materiálu alebo jej časti, požadujeme uvedenie jej autorstva – TCK OZ s uvedením plného názvu práce, resp. prieskumu.